

บทที่ ๒

แนวคิดสังคมนิยมของคาร์ล มาร์กซ์

๒.๑ พัฒนาการแนวคิดทฤษฎีสังคมนิยมประวัติศาสตร์

คาร์ล มาร์กซ์ เป็นบุคคลที่อิทธิพลเปลี่ยนแปลงประหลาดในทางประวัติศาสตร์ของโลก เพราะเป็นบุคคลที่ถูกเกลียดชังและน่าสะพรึงกลัวมากกว่าครึ่งโลก ในขณะที่เดียวกันกลับมีคนจำนวนหนึ่งในสามของโลกพากันเคารพบูชาเทิดทูนเป็นวีรบุรุษ อะไรทำให้เขามีภาพลักษณ์เช่นนั้น มูลเหตุดังกล่าวมาจากแนวคิดทฤษฎีของเขา แนวคิดของคาร์ล มาร์กซ์ในฐานะคนธรรมดาที่มีใช้ศาสดาผู้วิเศษได้มีอิทธิพลที่ส่งผลสะท้อนต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมโลกจนถึงปัจจุบันซึ่งยากที่จะหาคนใดเทียมเท่า คาร์ล มาร์กซ์ได้ศึกษาทดลองทฤษฎีทางสังคมทำให้เขาเกิดแนวคิดหรือการค้นพบระบบความจริงในอีกมิติหนึ่ง แนวคิดดังกล่าวได้กลายมาเป็นหลักการพื้นฐานนำไปสู่การถกเถียงกันในหลายมิติและแทรกอยู่ทุกศาสตร์ทุกสาขาวิชา เช่น ปรัชญา เศรษฐศาสตร์ การเมืองและสังคมที่ว่าด้วยสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และความยุติธรรมเท่าเทียม ซึ่งเนื้อหาสาระได้ผสมผสานเป็นเนื้อเดียวกัน และนั่นก็เป็นเหตุผลที่ทำให้ชื่อของ คาร์ล มาร์กซ์ยังคงเป็นชื่อที่ไม่มีวันตาย

แนวคิดทฤษฎีของคาร์ล มาร์กซ์ เกิดจากการนำเอาทฤษฎีของเฮเกลมาประยุกต์ใช้กับปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม พร้อมทั้งปฏิรูปปรับแก้แนวคิดของนักสังคมนิยมในอดีตจนทำให้เขาได้ค้นพบหลักทฤษฎีที่เป็นของตนเอง กล่าวคือ ได้ค้นพบกฎพัฒนาการทางสังคมประวัติศาสตร์ ค้นพบการมีอยู่ของกลุ่มชนชั้น ค้นพบปัจจัยการผลิตว่าด้วยทุนนิยมและแรงงาน ค้นพบโครงสร้างอำนาจของรัฐและวิธีการครอบงำ และได้ชี้ให้เห็นถึงความไม่ยุติธรรม ความไม่เสมอภาค การกดขี่ขูดรีดและการเอารัดเอาเปรียบของคนชั้นสูงเท่านั้นยังไม่พอ เขายังเป็นผู้อุทิศเวลาและชีวิตจิตวิญญาณของเขาทั้งหมดเพื่อเป็นตัวแทนในการต่อสู้ผลักดันหรือการปฏิวัติเพื่อคนยากจนเจ็บใจไร้ศักดิ์ศรีให้มีอิสรภาพของความเป็นมนุษย์ โดยได้รังสรรค์ทฤษฎีใหม่และผลักดันแนวคิดแบบพลิกฟ้าคว่ำแผ่นดินเพื่อปลดปล่อยและนำพาผู้ต่ำต้อยด้อยโอกาสไปสู่สังคมแห่งการจัดตั้งที่ดีกว่า คือ สังคมแบบคอมมิวนิสต์ซึ่งเป็นสังคมอุดมคติที่มีความยุติธรรมเท่าเทียม

แม้ภายหลังคาร์ล มาร์กซ์จะยอมรับว่าทฤษฎีของเขาบางประการมีความบกพร่องและล้าสมัยไปแล้ว ดังจะเห็นได้จากคำนำแถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์ปี ๑๘๔๘ ที่พิมพ์ถึง ๗ ครั้งซึ่งเขาได้ทำการแก้ไขเพิ่มเติมแนวคิดทฤษฎีให้สมบูรณ์ และย้ำให้เห็นความสำคัญว่าการปฏิบัติจะต้องเป็นตัวสร้างทฤษฎี ทฤษฎีจะต้องรังสรรค์ใหม่อยู่เสมอตามผลสรุปของการปฏิบัติ ทฤษฎีมิใช่คัมภีร์ที่สำเร็จรูปตายตัว แต่เป็นทิศทางหรือมรรควิธีวิทยาศาสตร์ที่ต้องช่วยกันคิดปรับแก้หรือค้นคว้าพัฒนาต่อยอดให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เสมือนหนึ่งว่าเราจะต้องเฝ้าคอยปรับตุกศที่แหลมคมให้ตรงเป้า คือ ต้องปฏิรูปหรือประยุกต์ใช้ทฤษฎีให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมอยู่เสมอตามกาลและเทศะในประเทศนั้น ๆ เพราะภายหลังคาร์ล มาร์กซ์ได้พบวิธีการต่อสู้ที่ทำให้สำเร็จผลทางสังคมและการเมืองได้หลายวิธีที่เขาเองก็คาดคิดไม่ถึงมาก่อน เช่น การต่อสู้ในระบบกฎหมาย(สภา) การเลือกตั้งด้วยระบบพรรค(สังคมนิยม) ชวนาชนบทมิใช่กรรมกรก็ปฏิวัติได้ การล้มระบบกษัตริย์โดยไม่รื้อผ่านระบบทุนนิยม ทฤษฎีหนึ่งประเทศสองระบบ(ในจีน) ตลาดทุนเสรีรัฐกิจในสังคมนิยม^๑ เป็นต้น

๒.๒ พัฒนาการแห่งความคิดทางการเมืองของคาร์ล มาร์กซ์

การแสวงหาปัญญาของมนุษย์ในฐานะปุถุชน ต้องอาศัยองค์ความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่เดิม คาร์ล มาร์กซ์ ก็เป็นคนหนึ่งที่ได้อาศัยองค์ความรู้จากสังคมเก่าเพื่อทำการปฏิรูปต่อยอดทฤษฎีหรือองค์ความรู้ คือ แนวคิดปรัชญาจิตนิยม วัตถุนิยมและสังคมนิยม เป็นต้น

๒.๒.๑ อิทธิพลของแนวคิดจิตนิยม วัตถุนิยม และสังคมนิยม

สังคมในยุคของคาร์ล มาร์กซ์ ได้มีกระแสแนวคิดทางปรัชญาที่โดดเด่นและเป็นที่นิยมศึกษาหลายสำนัก สำนักที่คาร์ล มาร์กซ์ให้ความสำคัญเป็นพิเศษ คือ สำนักกระบวนแนวคิดจิตนิยม(Idealist)ของเฮเกิล อีกทั้งกระแสแนวคิดสำนักวัตถุนิยมที่มีเหตุผลเชิงประจักษ์

^๑ บุญศักดิ์ แสงระวี และแวว ศศิธร, *วิวัฒนาการของลัทธิมาร์กซ์*, (กรุงเทพฯ:สุขภาพใจ, ๒๕๕๑), หน้า ๑๓-๑๔, ๒๑, ๕๔-๕๖, ๘๓-๘๔, ๑๕๐, ๒๐๖, ๒๕๕, ๒๖๓-๒๖๔, ๒๘๓, ๓๑๓, ๓๒๕-๓๓๕, ๔๒๐-๔๒๑.

๒.๒.๒ ปรัชญาจิตนิยมของเฮเกล (Hegel)

ปรัชญาจิตนิยมของเฮเกลเป็นแนวคิดซึ่งอธิบายกระบวนการทางจิตที่เป็นนามธรรม มีแนวคิดหลัก คือ ระบบวิภาษวิธีหรือDialectic Idealism ที่ว่า ความจริงแท้มีสภาพเป็นจิตที่มีลักษณะสมบูรณ์ทั่วด้าน จิตครอบงำสรรพสิ่งและอยู่เหนือผัสสะของมนุษย์ ดังนั้นโลกวัตถุหรือสังคมประวัติศาสตร์ของมนุษย์ต่างเป็นผลพัฒนาการมาจากจิต สิ่งที่มีอยู่นั้นมีอย่างเดียว คือ จิตสมบูรณ์หรือมโนคติสมบูรณ์ (absolute mind) สิ่งอื่น ๆ ทั้งที่เป็นวัตถุและไม่ใช่วัตถุเป็นเพียงการสำแดงของจิตสมบูรณ์ และต่างพัฒนาตนเองตามขั้นตอนไปสู่ความเป็นจิตสมบูรณ์^๒ จิตนิยมแบบเฮเกล (Hegel) จึงถูกเรียกว่า จิตนิยมวัตถุนิยมหรือจิตนิยมปรวิสัย (objective idealism) หรือจิตนิยมสัมบูรณ์ (absolute idealism) คาร์ล มาร์กซสนใจหลักการที่ว่าทุกสรรพสิ่งล้วนต้องขัดแย้งเปลี่ยนแปลงตนเอง เพื่อพัฒนาการไปสู่เป้าหมายที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นหรือเป็นการก้าวผ่านจากสถานะเดิมไปสู่สถานะใหม่ที่ดีกว่าอย่างไม่หยุดยั้ง นั่นก็คือ กฎระบบวิภาษวิธีหรือไดอะเล็กติก(Dialectic Idealism) ที่ทุกสรรพสิ่งตราดไต่ยังไม่ถึงภาวะสมบูรณ์ ก็จะเป็นไปตามเงื่อนไขของภาวะขัดแย้งในตนเอง ซึ่งมีอยู่ ๓ ขั้น คือ ภาวะพื้นฐานตั้งต้น (Thesis) ตามมาด้วยสภาวะเปลี่ยนแปลงสภาพขัดแย้งของแรงคู่ตรงข้าม (Antithesis) และเกิดสภาวะผสมสังเคราะห์จัดรูปทรงพื้นฐานขึ้นมาใหม่ (Synthesis) แล้วหมุนวนกลับมาเริ่มต้นวัฏจักรของการเปลี่ยนแปลงสภาพ จนกว่าจะบรรลุจุดสมบูรณ์ที่ดีที่สุดที่เรียกว่า จิตสมบูรณ์ ระบบวิภาษวิธีหรือกฎไดอะเล็กติก(Dialectic Idealism) ในนิยามของ คาร์ล มาร์กซมีลักษณะให้สังเกต ๔ อย่าง คือ

๑. **มีลักษณะเชิงสัมพันธ์** ทุกสรรพสิ่งมีโครงสร้างมีความเกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์อื่น ๆ มิได้แยกอยู่โดดเดี่ยว เช่น กว่าจะเป็นบ้านได้ต้องสัมพันธ์กับเหล็ก อิฐ ปูน น้ำ ทราย แรงงาน ศิลปะ ความเชื่อ มูลค่า เอกลักษณ์

๒. **มีลักษณะการเปลี่ยนแปลง** ทุกสรรพสิ่งล้วนต้องเปลี่ยนแปลง ไม่มีอะไรหยุดนิ่งเป็นอมตะชั่วนิรันดร์ เช่น ระบบเจ้าทาสและระบบศักดินา เป็นต้น

๓. **มีลักษณะขัดแย้ง** เป็นสภาพที่ไม่สามารถจะดำรงสถานะเดิมได้ ซึ่งเกิดจากแรงดึงดูดหรือผลลัทธิของสิ่งที่ตรงข้ามกัน ซึ่งก็รวมถึง ความคิดชอบ ไม่ชอบ ความดีความชั่ว

^๒ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ-ไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๓), หน้า ๔๕-๔๖.

๔.มีลักษณะผลักดันไปสู่วิวัฒนาการ เป็นการก่อรูปใหม่ที่ก้าวหน้าสมบูรณ์กว่า^๓

เดิมทีเดียวระบบวิภาษวิธีหรือไดอะเล็กติก(Dialectic Idealism) เฮเกลได้นำมาใช้อธิบายกระบวนการพัฒนาของทุกสรรพสิ่งเพื่อก้าวไปสู่ภาวะจิตสมบูรณ์ (absolute mind) ซึ่งเป็นภาวะนามธรรม แต่สำหรับคาร์ล มาร์กซ์ ได้นำทฤษฎีนี้มาอธิบายในมิติของสังคมโลกที่เป็นจริง เพื่อหักล้างความเชื่อแบบเก่า ๆ ของระบบโครงสร้างสังคมและการเมืองที่เชื่อกันว่าเป็นระบบที่ถูกประดิษฐ์มาแล้วจากเทพเบื้องบนหรือเป็นระบบตำแหน่งอำนาจของผู้มีบุญญาธิการเท่านั้น

๒.๒.๓ ปรัชญาวัตถุนิยมของฟอยเออร์บัค

นอกจากนี้คาร์ล มาร์กซ์ ยังสนใจแนวคิดของสำนักนักวัตถุนิยมของฟอยเออร์บัค^๔ ที่ท้าทายโจมตีพวกจิตนิยมอย่างเฮเกลว่าไม่สนใจความเป็นจริงบนโลก ฟอยเออร์บัคจัดอยู่ในกลุ่มนักวัตถุนิยมและนักมนุษยนิยมที่มีแนวคิดว่า สสารและปรากฏการณ์ของสสารเท่านั้นที่เป็นจริง โดยใช้หลักการแนวคิดเรื่องการลดทอนลง (Reductionism) เพื่อหาความเป็นจริงหรือเพื่อสร้างสภาวะความสมบูรณ์ตามกฎระบบวิภาษวิธีหรือกฎไดอะเล็กติก(Dialectic Idealism) เพียงแต่สภาวะความสมบูรณ์นั้นที่สุดแล้วคือสสารวัตถุมิใช่จิตอย่างเฮเกล^๕ และถือว่าคุณค่าความดี (Value) เป็นเพียงสิ่งสมมติเท่านั้น ไม่มีอยู่จริง เป็นสิ่งที่มนุษย์สมมุติกันขึ้น และการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงวิวัฒนาการของสสารนั้นเป็นไปเองตามกฎกลศาสตร์ไม่มีจุดหมายอะไร ไม่มีใครคลั่งบันดาล ไม่มีสิ่งเหนือธรรมชาติ^๖ ทุกสิ่งที่เกิดจากแนวคิดของมนุษย์ล้วนเป็นผลผลิตของสภาวะทางวัตถุคือสมองของมนุษย์เอง^๗

^๓ R.N.Carew Hunt, **The Theory and Practice of Communism**, ฉันทิมา อ่องสุรักษ์ (แปล), วิเคราะห์ลัทธิคอมมิวนิสต์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๖), หน้า ๗๑ – ๗๓.

^๔ ฟอยเออร์บัคของคาร์ล มาร์กซ์, แปลโดย ใจ อึ้งภากรณ์, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.marxists.org/thai/archive/marx-engels/1845/theses/index.htm> [๒ มกราคม ๕๖].

^๕ R.N.Carew Hunt, **The Theory and Practice of Communism**, ฉันทิมา อ่องสุรักษ์ (แปล), วิเคราะห์ลัทธิคอมมิวนิสต์, หน้า ๑๕๔-๑๕๘.

^๖ ตูเมธ เมธาวิทยกุล, **ปรัชญาเบื้องต้น**, (กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๔), หน้า ๓๘-๓๙.

^๗ R.N.Carew Hunt, **The Theory and Practice of Communism**, ฉันทิมา อ่องสุรักษ์ (แปล), วิเคราะห์ลัทธิคอมมิวนิสต์, หน้า ๔๕.

๒.๒.๔ กลุ่มแนวคิดสังคมนิยม

ก่อนยุคสมัยที่คาร์ล มาร์กซ์ จะเป็นผู้นำด้านแนวคิดคอมมิวนิสต์นั้น ได้มีแนวคิดของนักสังคมนิยมได้พยายามแก้ไขปัญหาของสังคมหรือคิดค้นระบบรูปแบบสังคมแห่งความเสมอภาคเท่าเทียม ซึ่งมีทั้งข้อดีข้อเสีย สำเร็จและล้มเหลวผิดพลาดตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป กลุ่มแนวคิดนักสังคมนิยมหรือคอมมิวนิสต์ที่บุกเบิกเส้นทางของแนวคิดก่อนคาร์ล มาร์กซ์ มีหลายท่าน เช่น

แซงต์ ซีมอง (Saint-Simon) ผู้มีแนวคิดจัดตั้งรัฐบาลธุรกิจแห่งชาติจากคนทุกชนชั้น เพื่อนำปัจจัยการผลิตทั้งหมดมาเป็นสมบัติกลางของกองทุนสังคม

ฟูรีเอร์ ผู้มีแนวคิดการจัดตั้งชุมชนย่อย ๆ แยกออกเป็นกลุ่ม ๆ มีอำนาจบริหารอาณาเขตอิสระเป็นของตนเอง

หลุยส์ บลังค์ (Louis Blanc) ผู้ต่อต้านระบบการแข่งขัน มีแนวคิดให้รัฐจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมแห่งชาติขึ้น

เฟอร์ดินานด์ ลัสซาลส์(๑๘๒๕-๑๘๖๔) ผู้ก่อตั้งพรรคกรรมมาชีพเป็นพรรคแรก แต่เชื่อว่ารัฐไม่ใช่เครื่องมือการกดขี่ของชนชั้น เราก็ไม่ควรทำลายการดำรงอยู่ของรัฐ ไม่ควรทำการปฏิวัติ แต่กลับควรหาทางบรรลุวัตถุประสงค์โดยอาศัยผ่านระบบรัฐ

พรูด็อง (Proudhon) ผู้มีแนวคิดจัดตั้งธนาคารการแลกเปลี่ยนเพื่อนำผลผลิตมาฝากขายและต่อต้านการใช้กำลังบังคับทุกรูปแบบ และเชื่อมั่นในการกระจายอำนาจจากส่วนกลาง

บลังกี (Blanqui) และ **บูโอนาโรตี** ผู้จัดตั้งสมาคมนักปฏิวัติลับๆ หลายสมาคมร่วมกันเพื่อล้มรัฐบาล สมาคมจะคัดเฉพาะที่เป็นสหายอดมันสมองหรือมืออาชีพของนักสังคมนิยม

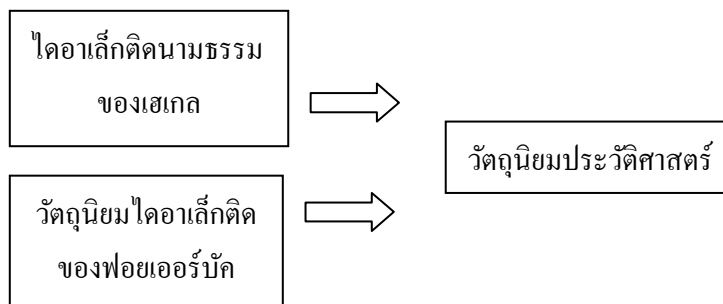
โดยสรุปแนวคิดนักสังคมนิยมทั้งหมดไม่ประสบความสำเร็จคือล้มเหลวอย่างไม่เป็นท่า เหตุเพราะปัญหาการผลิตของระบบทุนนิยมยังไม่เจริญก้าวหน้าหรือสูงเกินไป

คาร์ล มาร์กซ์ได้นำแนวคิดของนักสังคมนิยมในอดีตมาสู่การวิเคราะห์ ปรับแก้ไขแนวคิดให้สมบูรณ์สอดคล้องกับสภาพสังคมโลกที่เป็นจริงยิ่งขึ้น และนั่นจึงเป็นที่มาของการ

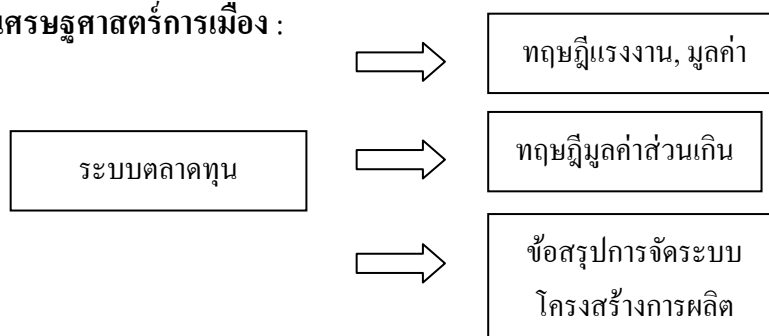
^๔ Karl Diehl, *Über Sozialismus, Kommunismus und Anarchismus*, (Jena, 1920), p.181.; Charles Gide and Charles Rist, *History of Economic Doctrines*, (ed.1947), pp. 211-42, 255-73.; A. Gray, *The Socialist Tradition*, (1946), pp. 135-256. อ้างใน R.N.Carew Hunt, *The Theory and Practice of Communism*, ฉันทิมา อ่องสุริย์ (แปล), *วิเคราะห์ลัทธิคอมมิวนิสต์*, หน้า ๑๘๑-๑๘๐.

ก่อเกิดทฤษฎีในรูปแบบเฉพาะของคาร์ล มาร์กซ์ โดยที่คาร์ล มาร์กซ์ ได้ผสมผสานจุดแข็งของแนวคิดในอดีต จากกระแสแนวคิดจิตนิยมวัตถุนิยมและนักมนุษยนิยมดังกล่าว ทำให้เราได้เห็นภาพพัฒนาการของแนวคิดของคาร์ล มาร์กซ์ โดยรวม ๓ ช่วงระยะ กล่าวคือ^๕

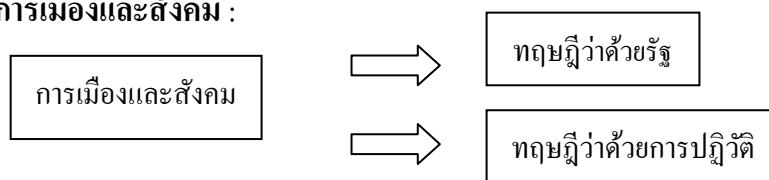
๑. ปรัชญาไดอาเล็กติก :

๒. เศรษฐศาสตร์การเมือง :

๓. การเมืองและสังคม :

คาร์ล มาร์กซ์ไม่เห็นด้วยกับเฮเกลในการอธิบายระบบวิภาษวิธีหรือไดอาเล็กติก (Dialectic Idealism) เพื่อยืนยันความสมเหตุสมผลของสภาวะจิตสมบูรณ์ ซึ่งเป็นนามธรรมเกินผัสสะของมนุษย์ เป็นการให้ความสำคัญต่อจิตที่มองข้ามความสำคัญของวัตถุโลกวิสัย ในขณะที่เดียวกันก็ไม่เห็นด้วยกับฟอยเออร์แบคที่มองโลกสุดโต่งเป็นเพียงแค่วัตถุ ซึ่งไม่ได้ให้ความสำคัญกับบทบาทสติปัญญาของมนุษย์ที่สามารถคิด กำหนดบังคับ สร้างประดิษฐ์หรือ

^๕ R.N.Carew Hunt, **The Theory and Practice of Communism**, ฉันทิมา อ่องสุรักษ์ (แปล), วิเคราะห์ลัทธิคอมมิวนิสต์, หน้า ๕๓.

พัฒนาเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ เองได้ คาร์ล มาร์กซ์เชื่อว่ามนุษย์เป็นได้มากกว่าวัตถุหรือเครื่องจักรที่เพียงแค่อเดินไปตามระบบที่ตายตัวซ้ำวันรันคร^{๑๐}

คาร์ล มาร์กซ์จึงได้นำทฤษฎีวิภาษวิธี(Dialectical) ของเฮเกลและฟอยเออร์บัคมาปรับปรุงรวมผสมเป็นแนวคิดใหม่ โดยอาศัยรูปแบบระบบวิภาษวิธีของเฮเกลแต่เป้าหมายผลลัพธ์สูงสุดเป็นแบบสสารวัตถุนิยมของฟอยเออร์บัค กล่าวคือ คาร์ล มาร์กซ์ปฏิเสธปรัชญาจิตนิยมของเฮเกล แต่รับเอามรรควิภาษวิธีของเฮเกลมาใช้ในการวิเคราะห์ แสวงหาและอธิบายความจริง หรือนำมาใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาของสังคม เป็นการให้ความสำคัญต่อบทบาทสภาพการดำรงชีวิตที่เป็นจริง ทั้งเป็นรูปธรรมวัตถุที่จับต้องได้ เป็นแนวคิดวิภาษวิธีเชิงวัตถุหรือDialectic Materialism และนั่นจึงกลายมาเป็นแนวคิด “ปรัชญาวัตถุนิยมวิภาษวิธีของคาร์ล มาร์กซ์” (Karl Mark's Dialectical Materialism)

๒.๓ วัตถุนิยมวิภาษวิธีสู่สังคมนิยม

ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ปรัชญาวัตถุนิยมวิภาษวิธี(Dialectical Materialism) ของคาร์ล มาร์กซ์ ได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ เพื่อศึกษาค้นคว้า ทำความเข้าใจและอธิบายสังคม ทำให้เขาได้ค้นพบว่ามนุษย์และชีวิตทางสังคมตกอยู่ภายใต้ระบบกลไกเหมือนวัตถุ มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไม่ต่างจากวัตถุ ประวัติศาสตร์มิได้หยุดนิ่งหรือเป็นเพียงแค่ฉบับบันทึกบอกเล่าเรื่องราวเหตุการณ์ แต่ประวัติศาสตร์ได้กลืนกลายปัญหาสังคมให้พัฒนาก้าวไปข้างหน้า ประวัติศาสตร์ของมนุษย์แต่ละยุคได้สะท้อนการแสวงหาและการครอบครองผลิต ซึ่งได้นำไปสู่การขัดแย้งกันในด้านเศรษฐกิจ ดังนั้น ความขัดแย้งในด้านเศรษฐกิจจึงเป็นเครื่องผลักดันการเปลี่ยนแปลงสังคมประวัติศาสตร์ให้ก้าวไปอีกขั้น และได้ส่งผลก่อให้เกิดระบบการเมืองการปกครองหรือระบบโครงสร้างทางสังคมแบบใหม่ตามมา คาร์ล มาร์กซ์ได้แบ่งวิวัฒนาการทางสังคมตามความสัมพันธ์ทางการผลิตเป็น ๕ ยุคสมัย ดังนี้^{๑๑}

^{๑๐} ฟอยเออร์บัคของคาร์ล มาร์กซ์ แปลโดย ใจ อึ้งภากรณ์, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.marxists.org/thai/archive/marx-engels/1845/theses/index.htm> [๒ มกราคม ๕๖].

^{๑๑} Karl Marx and Frederick Engels, **The German Ideology**, ed. with intr. by R. Pascal (New York: International Publishers, 1969), pp. 7-9. ดูเพิ่มเติมใน น. ชญานุตม์, **วิวัฒนาการของคาร์ล มาร์กซ์**, (กรุงเทพฯ: เล็คซี่ไทย, ๒๕๑๖), หน้า ๘-๑๓. และ ทวี หมื่นนิกร, **หลักปรัชญาของคาร์ล มาร์กซ์** เล่ม ๒ : **สารธรรมสำนักประวัติศาสตร์**, (กรุงเทพฯ: อักษรสัมพันธ์, ๒๕๑๕), หน้า ๒๘๘-๓๐๓.

๑. **สังคมดั้งเดิมหรือสังคมบุรพกาล (Primitive Society)** คือ สังคมครอบครัวยุคแรกๆ ที่ไม่มีใครเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในผลผลิต ชุมชนร่วมกันผลิตและช่วยเหลือร่วมมือกัน ไม่มีชนชั้น ไม่มีการขูดรีดแรงงาน อีกทั้งยังไม่มีรัฐบาลกับวิถีชีวิตการเป็นอยู่

๒. **สังคมทาส (Slave Society)** เมื่อสังคมเริ่มใหญ่ขึ้น ทาสจึงปรากฏขึ้นจากการทำสงคราม มีการบังคับคนอื่นให้เป็นทาสเพื่อการผลิต ทาสจึงเป็นพื้นฐานสำคัญของระบบการผลิต เจ้าของทาสจะยึดเอาผลผลิตส่วนเกินแรงงานของทาสเป็นของตนเองตรง ๆ และระบบทาสนี้ยังก่อให้เกิดกลุ่มอำนาจตามมา^{๑๒}

๓. **สังคมศักดินา (Feudal Society)** สังคมได้วิวัฒนาการเปลี่ยนความสัมพันธ์ในการผลิตแบบเช่าที่ดินเพื่อการทำมาหากิน ส่วนทาสเปลี่ยนมาเป็นชาวนาหรือทาสติดที่ดินหรือไพร่^{๑๓}

๔. **สังคมนายทุน (Capitalist Society)** การปฏิวัติอุตสาหกรรมได้เกิดพ่อค้านายทุนมาทำการค้าขายแข่งขันกับขุนนางเจ้าที่ดิน ทำให้สังคมขุนนางกลายเป็นสังคมเก่าและล้าหลัง แต่สภาพการเอารัดเอาเปรียบยังคงเหมือนเดิม^{๑๔}

๕. **สังคมสังคมนิยม (Socialist Society)** ปัจจัยในการผลิตได้เปลี่ยนมือจากนายทุนมาเป็นของชุมชน ทุกคนจึงเป็นผู้ใช้แรงงานเสมอเหมือนกันหมด และได้ค่าตอบแทนตามความสามารถ(from each according to his abilities)^{๑๕}

ลำดับของสังคมโดยย่อของคาร์ล มาร์กซ์ เป็นไปตามกฎวิภาษวิธี(dialectic) ซึ่งเป็นการศึกษาประวัติศาสตร์และสังคมในลักษณะที่เป็นวิทยาศาสตร์ ที่สามารถทำนายทิศทางผลลัพธ์ความขัดแย้งทางสังคมได้ว่า สังคมจะวิวัฒนาการไปสู่รูปร่างหน้าตาอย่างไร คาร์ล มาร์กซ์พบว่า ความขัดแย้งด้านโครงสร้างการผลิตเป็นแรงผลักดันให้เกิดวิวัฒนาการกลุ่มชนชั้นหรือสังคมใหม่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับว่าจะช้าหรือเร็วเท่านั้น โดยข้อ

^{๑๒} พ.อ.สมักร บุรวาส, **ปัญญาวิวัฒน์ : กำเนิดและวิวัฒนาการ**, หน้า ๓๕๖.

^{๑๓} จักวัน แก้วจันดา, ภิณฐา หอมกลิ่น, ประภัสสรา คงศรีวรกุลชัย, **สังคมนิยมและคอมมิวนิสต์**, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.baanjomyut.com/library_2/socialist_and_communist_zionist/02.html [๑๐ มีนาคม ๒๕๕๖].

^{๑๔} สุภา ศิริมานนท์, **แคปิตลิสต์**, (พระนคร: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย, ๒๕๑๗), หน้า ๒๓.

^{๑๕} Karl Marx, **The Economic & Philosophic Manuscripts**, in Allen W. Wood, ed., Marx: Selections, (New York: Macmillan Publishing Company, 1988), pp. 188-189.

ความขัดแย้งนี้ต่างต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน กล่าวคือ ชนชั้นหนึ่งจะวิวัฒนาการไปโดยปราศจากชนชั้นหนึ่งมิได้ ชนชั้นนายทุนกระฎุมพีไม่อาจดำรงอยู่ได้โดยไม่ขูดรีดชนชั้นกรรมาชีพ และชนชั้นกรรมาชีพก็ไม่อาจดำรงอยู่ได้โดยไม่ขายแรงงานให้กับชนชั้นกระฎุมพี^{๑๖} ปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่แทรกอยู่ในสังคมแห่งชนชั้นนั้น ก็คือ กำลังแรงงานที่ใช้ในการผลิตและการสำนึกตระหนักรู้ถึงความสามารถของคนที่มียู่ การสำนึกตระหนักรู้ทำให้แรงงานได้มองเห็นความแปลกแยก เมื่อแรงงานถูกใช้ไปในการผลิต กรรมสิทธิ์หรือผลลัพธ์ที่ได้กลับตกไปเป็นของนายทุน ยิ่งไปกว่านั้นผลผลิตที่แรงงานผลิตกลายเป็นสิ่งอื่นที่แรงงานไม่สามารถจะเข้าถึงหรือหาซื้อมาใช้สอยได้ ความรู้สึกสูญเสียสิทธิ เวลาและความสามารถของตนจึงเกิดขึ้น

ในการใช้คำว่าสังคมนิยมและสังคมนิยมวินิสต์นั้น คาร์ล มาร์กซมักใช้คำว่าสังคมนิยมเป็นชื่อเรียกแนวคิดหรือทฤษฎี แต่เกิดความเข้าใจผิดเมื่อหลุยส์ บลังค์ได้ตั้งพรรคชื่อว่าพรรคสังคมนิยมในฝรั่งเศส อีกทั้งคำว่าสังคมนิยมเริ่มมีความหมายสับสนที่เป็นไปในเชิงอุดมคติ เป็นแก้วสารพัดนึกที่หลุดลอยออกจากเหตุผลในเชิงปฏิบัติ ภายหลังคาร์ล มาร์กซจึงหันไปใช้คำว่าคอมมิวนิสต์บ่อยขึ้นและตั้งพรรคชื่อว่าพรรคคอมมิวนิสต์ในปี ๑๘๔๗ และในคำแถลงการณ์ปี ๑๘๔๗ ก็ใช้คำว่า ประกาศหรือแถลงการณ์คอมมิวนิสต์^{๑๗} แต่โดยจุดหมายแล้วทั้งคำว่าสังคมนิยมและคอมมิวนิสต์เป็นคำที่สามารถใช้แทนกันได้ เพียงแต่คำว่าคอมมิวนิสต์เป็นคำแห่งอนาคตอันยาวไกลที่อาจทำให้รู้สึกว่ามีทางเป็นจริง เพราะในการที่จะเข้าสู่สังคมนิยมวินิสต์โดยสมบูรณ์นั้นจะต้องอาศัยช่วงรอยต่อของการพัฒนาปรับปรุงระบบเศรษฐกิจเป็นระยะเวลายาวนาน ช่วงรอยต่อนี้เรียกว่ายุคสังคมนิยมซึ่งจะทำการผลิตให้สังคมมีผลผลิตมากเพียงพอที่จะตอบสนองให้กับทุกคนในสังคมได้ตามความต้องการ หลังจากนั้นก็จะก้าวเข้าสู่ระบบคอมมิวนิสต์ที่มีหลักสาระสำคัญของความเสมอภาคที่ว่า จากแต่เดิมที่ผู้คนได้รับผลตามความสามารถ ปรับมาสู่ระบบที่ทุกคนทำงานตามความสามารถและแบ่งปันไปตามความจำเป็นหรือต้องการ (From Each According to His

^{๑๖} R.N.Carew Hunt, *The Theory and Practice of Communism*, ฉันทิมา อ่องสุริรักษ์ (แปล), *วิเคราะห์ลัทธิคอมมิวนิสต์*, หน้า ๖๓.

^{๑๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕.

Ability, to Each According to His Needs)^{๑๘} จะเป็นระบบสังคมที่ปัจจัยการผลิตเป็นของส่วนรวม ไม่มีบังคับขูดรีดเอารัดเอาเปรียบ ไม่มีชนชั้นในสังคม^{๑๙}

๒.๔ มูลเหตุปัญหของความขัดแย้ง

จากแนวคิดปรัชญาวัตถุนิยมวิภาษวิธีของคาร์ล มาร์กซ์ (Karl Mark's Dialectical Materialism) ได้นำไปสู่การค้นพบปรากฏการณ์ทางสังคม ซึ่งมีความขัดแย้งเป็นกลไกขับเคลื่อนเหมือนวัตถุที่เคลื่อนที่ไปเรื่อย ๆ ของพลังที่ต่อต้านกัน (Antithetical Forces)^{๒๐} ทำให้สังคมดั้งเดิม (Primitive Society) ต้องเปลี่ยนสภาพไปสู่สังคมทาส (Slavery) สังคมศักดินา (Feudalism) สังคมนายทุน (Capitalism) และสังคมนิยม (Socialism)^{๒๑} กล่าวโดยรวม สังคมแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่มชนชั้น คือ กลุ่มที่ครอบครองอำนาจปัจจัยการผลิตและกลุ่มที่ไม่มีอะไรเป็นของตนเองซึ่งได้นำมาสู่ความขัดแย้ง คือ การกดขี่ขูดรีดเอารัดเอาเปรียบระหว่างกลุ่มชนชั้น การไม่ได้รับความยุติธรรมหรือไม่ได้รับความเสมอภาคเท่าเทียมกันในสังคม ระบบชนชั้น คือ แอภภาวะที่คอยกดทับชีวิตผู้คนไว้ให้ไม่มีโอกาสไต่ดงอกเงย พร้อมทั้งเป็นกำแพงหนาวางกั้นสิทธิและโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรทางธรรมชาติที่ควรจะได้รับ ประวัติศาสตร์ของสังคมจึงเป็นประวัติศาสตร์ของการต่อสู้ทางชนชั้น (Class Struggle)^{๒๒} โดยมีแรงขับเคลื่อนจากมูลเหตุของความต้องการทางด้านวัตถุ ซึ่งก่อให้เกิดการใช้แรงงานการผลิตและเข้าครอบครองเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนตัว^{๒๓}

^{๑๘} Karl Marx, "Critique of the Gotha Programme," **Selected Works**, pp. 319-321.

^{๑๙} อรรถชัย ปิ่นเกตุมณี, **ระบอบสังคมคอมมิวนิสต์...รูปแบบสังคมสุดท้ายของมนุษยชาติ**, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.firelamtung.com/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=102&mode=thread&order=0&thold=0> (๒๖ มีนาคม ๒๕๕๖).

^{๒๐} จามะรี พัทธกิจวงศ์, **แนวความคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยา**, (กรุงเทพฯ:ธรรมศาสตร์, ๒๕๓๓), หน้า ๒.

^{๒๑} Karl Marx and Frederick Engels, **The German Ideology**, pp. 7-9. ดูเพิ่มเติมใน น. ชญานุดม, **วิวัฒนาการของคาร์ล มาร์กซ์**, หน้า ๘-๑๓. และ ทวี หมีนนิกร, **หลักลัทธิคาร์ล มาร์กซ์เลนิน เล่ม ๒ : สารธรรมสำนักประวัติศาสตร์**, หน้า ๒๘๘-๓๐๓.

^{๒๒} Karl Marx and Friedrich Engels, **Selected Works Vol.1** (Moscow: Progress Publishers, 1977), p. 34.

^{๒๓} Karl Marx, **Selected Writings in Sociology and Social Philosophy**, newly translated by T.B. Bottomore, (London: McGraw-Hill, 1964), p. 60.

ชนชั้นเป็นปัจจัยของความขัดแย้ง เพราะชนชั้นคือกลุ่มของอำนาจและผลประโยชน์ และความขัดแย้งทางชนชั้นนี้เองทำให้เกิดประวัติศาสตร์ของการต่อสู้กันระหว่างนายทาสกับทาส ชุมนางกับไพร่ นายทุนกับแรงงาน ผู้กดขี่กับผู้ถูกกดขี่ หรือชนชั้นปกครองกับชนชั้นต่ำ^{๒๔} การมีอยู่ของชนชั้นเป็นสิ่งที่นำมาซึ่งความทุกข์ยากเดือดร้อนแก่ชนชั้นที่ต่ำกว่า เพราะชนชั้นต่ำจะถูกกลืนรอนกัดกันสิทธิผลประโยชน์และถูกบีบบังคับทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังจะเห็นได้จากสังคมดั้งเดิม (Primitive Society) ซึ่งยังไม่มีชนชั้นใดเข้ามาบังคับครอบครองผลผลิต แต่เมื่อเกิดสังคมทาส (Slavery) ก็ได้เผยให้เห็นกลุ่มชนชั้นเจ้าทาสที่ใช้อำนาจในการบังคับกดคนอื่นให้เป็นทาสเพื่อใช้แรงงานในการผลิต แล้วทำการยึดเอาผลผลิตส่วนเกินจากแรงงานของทาสมาเป็นสมบัติกรรมสิทธิ์ของตน ขณะที่ทาสเองกลับไม่ได้เป็นเจ้าของแม้แต่แรงงานและชีวิตของตน ระบบทาสจึงเป็นยุคเริ่มต้นของการเกิดกลุ่มอำนาจชนชั้น^{๒๕} ความขัดแย้งและการปฏิวัติระบบชนชั้นเจ้าทาสได้วิวัฒนาการไปสู่กลุ่มชนชั้นศักดินา (Feudalism) เป็นการเปลี่ยนความสัมพันธ์ในการผลิตจากระบบเจ้าทาสมาเป็นระบบขุนนางศักดินา จากเจ้าทาสก็มาเป็นขุนนางเจ้าของที่ดิน ส่วนทาสเปลี่ยนมาเป็นชาวนาหรือทาสติดที่ดิน ทุกอย่างยังคงอยู่ภายใต้การครอบครองของชนชั้นขุนนางศักดินาซึ่งเป็นชนชั้นอำนาจ ส่วนชนชั้นล่างไม่มีทรัพย์สินเป็นของตนเอง^{๒๖} เมื่อกาลเวลาผ่านไปกระบวนการผลิตของชนชั้นศักดินาไม่สามารถสนองความต้องการของสังคมที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น จึงเกิดกลุ่มพ่อค้านายทุนทำการปฏิวัติระบบการผลิตแบบเก่าและล้มล้างของชนชั้นศักดินามาเป็นการผลิตแบบอุตสาหกรรมและทำให้เกิดกลุ่มชนชั้นนายทุน (Capitalism)

จากการต่อสู้ขัดแย้งทางชนชั้นดังกล่าว ทำให้เราได้เห็นว่ากลุ่มชนชั้นบางกลุ่มต้องล่มสลายไปหรือทำให้เกิดชนชั้นใหม่เข้ามาแทนที่ อย่างไรก็ตาม คาร์ล มาร์กซได้ค้นพบว่า ไม่ว่ากลุ่มชนชั้นจะเปลี่ยนชื่อไปตามยุคสมัย เช่น ชนชั้นปกครอง ชนชั้นนายทุน

^{๒๔} Karl Marx and Friedrich Engels , **Selected Works Vol.1**, pp. 108-109. ดูเพิ่มเติมใน คาร์ล มาร์กซ, เฟรดริก เองเงิลส์, คำประกาศแห่งความเสมอภาค, องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (แปล), (กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๑๗), หน้า ๑๓-๑๔.

^{๒๕} พ.อ.สมักร บุรวาต, **ปัญญาวิวัฒน์ : กำเนิดและวิวัฒนาการ**, หน้า ๓๕๖.

^{๒๖} ชาญ กรัสนัยบุระ, **วัฒนาการความคิดสังคมนิยม**, (กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์, ๒๕๑๗), หน้า ๒๔.

ชนชั้นกลาง นายทุนน้อย ชนชั้นแรงงานหรือชนชั้นกรรมาชีพ^{๒๗} แต่ก็ยังคงมีลักษณะความจริงอย่างหนึ่งที่ไม่เปลี่ยนแปลง คือ ลักษณะสภาพแห่งสังคมของการกดขี่เอารัดเอาเปรียบต่อชนชั้นล่างนั้นยังคงเหมือนเดิม^{๒๘} กล่าวคือ ความต้องการในผลผลิตของเจ้าทาสและเจ้าศักดินาเป็นอย่างไร ความต้องการผลผลิตของนายทุนก็ยังคงเป็นเช่นนั้นเหมือนกัน โดยที่นายทุนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต ผู้ใช้แรงงานจำต้องขายแรงงานของตนแก่นายทุน ซึ่งนายทุนมีอำนาจในการกำหนดบังคับหรือค้ำกำไรกดขี่ขูดรีดในระบบการผลิต^{๒๙}

จากสภาพความขัดแย้งในอดีตที่ผ่านมา กลุ่มผู้ใช้แรงงานที่เป็นทาส ไพร่ หรือกรรมกร ก็คือ คนที่ทำให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ เพราะแรงงานเป็นปัจจัยก่อให้เกิดผลผลิตที่สร้างความร่ำรวยมั่งคั่งให้กับเจ้านาย ดังนั้น สภาพความขัดแย้งกดขี่เอารัดเอาเปรียบจะยังคงปรากฏตรานานเท่านาน ตราบใดที่ระบบชนชั้นยังคงดำรงอยู่ คาร์ล มาร์กซ์จึงเสนอทางออกของการแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้ง โดยการจัดระเบียบและสร้างรูปแบบการผลิตเพื่อส่วนรวม กล่าวคือ ยกเลิกระบบชนชั้นด้วยวิธีการปฏิวัติเด็ดขาด และยกเลิกกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัว แล้วนำปัจจัยการผลิตนั้นมาเป็นเครื่องมือของการผลิตร่วมกัน และทำการแบ่งปันผลผลิตแก่ผู้ใช้แรงงานตามความสามารถและความจำเป็นของแต่ละคนดังที่จะกล่าวรายละเอียดในหัวข้อถัดไป

๒.๕ รัฐในมุมมองของคาร์ล มาร์กซ์

คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) เป็นผู้เขียนทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงวัตถุนิยมวิภาษวิธี (Dialectical Materialism)^{๓๐} และได้รับการยกย่องสรรเสริญจากกลุ่มผู้ยากไร้ เหตุเพราะเขาได้ทุ่มเทเวลาและแนวคิดเพื่อคนยากจนซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของโลก เป็นแนวคิดทฤษฎีที่

^{๒๗} Abrahamson, Mark, Mizruchi, Ephraim H. and Hornung, Carlton A., **Stratification and Mobility**, (New York : Macmillan Publishing Co., Inc., 1976), pp.170-171, see also Karl Marx and Frederick Engels, **The German Ideology**, pp. 7-9.

^{๒๘} สุภา ศิริมานนท์, **แคปิตาλισซึม**, หน้า ๒๓.

^{๒๙} วิทยา ศักยภินันท์, **ปรัชญาคาร์ล มาร์กซ์**, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๓), หน้า ๒๖.

^{๓๐} พระมหาดนอม อานนุโธ, “การศึกษาเปรียบเทียบเรื่องพลวัตทางสังคมในทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาทกับมาร์กซิสม์”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๕๘.

เปิดเผยให้คนชั้นล่างได้รู้เท่าทันเล่ห์เหลี่ยมของชนชั้นปกครอง รวมถึงได้ให้แนวทางการต่อสู้เพื่อปลดปล่อยตนเองจากสถานะสังคมที่มีการเอารัดเอาเปรียบกดขี่ขูดรีด คาร์ล มาร์กซ ได้แสดงให้เห็นว่าชนชั้นล่างพยายามลุกขึ้นต่อสู้เพื่อปลดปล่อยตัวเอง ระหว่างทาสกับเจ้าทาส เหล่าไพร่กับเจ้าศักดินา หรือเหล่ากรรมกรแรงงานกับนายทุน ซึ่งที่ผ่านมาไม่ประสบความสำเร็จ มีหน้าซ้ำกลับถูกโต้กลับกวาดล้างหรือได้รับความเดือดร้อนยิ่งทวีคูณ เหตุเพราะชนชั้นปกครองมีอำนาจและมีตัวแทนองค์กรที่เป็นบริวารอยู่ในทุก ๆ มิติ ที่สำคัญตัวแทนของชนชั้นปกครองที่แข็งแกร่งที่สุด ก็คือ รัฐ

รัฐในมุมมองของคาร์ล มาร์กซเป็นเพียงตัวแทนของชนชั้นปกครอง ซึ่งจะคอยปกป้องผลประโยชน์และอำนวยความสะดวกแก่ชนชั้นปกครอง รัฐภายใต้การมีอยู่ของระบบชนชั้นจึงมีหน้าที่หลักเพื่อการรักษาอำนาจทางการผลิตให้คงดำเนินต่อไป นายทุนกับรัฐคือชนชั้นกลุ่มเดียวกัน เพียงแต่เล่นคนละบทบาทหน้าที่เท่านั้น เหล่านายทุนได้อาศัยรัฐเป็นเครื่องมือในการออกกฎหมาย สร้างองค์กร สถาบัน ศาสนา วัฒนธรรม และระบบการศึกษาเพื่อรับใช้ความชอบธรรมในการผลิตของชนชั้นของตน รัฐจึงเป็นเสมือนอาวุธกลไกชนิดหนึ่งที่ชนชั้นปกครองได้ใช้เป็นี่แสดงเจตนารมณ์แห่งชนชั้นของตน และกำหนดบังคับให้ประชาชนต้องรับเอาเจตนารมณ์นั้นไว้เสมือนว่าเป็นเจตนารมณ์ของประชาชนเอง^{๓๓} แม้จะมีผู้อ้างว่ารัฐจำเป็นต้องออกกฎระเบียบเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง แต่กลับพบว่ากฎหมายและระเบียบแบบแผนต่าง ๆ นั้นเป็นไปเพื่อปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของชนชั้นสูงหรือชนชั้นผู้ออกกฎหมายทั้งสิ้น การมีรัฐไว้จึงเป็นการธำรงรักษาการแบ่งชนชั้นและเอกสิทธิ์ต่าง ๆ ของชนชั้นผู้กดขี่ขูดรีดให้มีเอกสิทธิ์ให้คงอยู่ตลอดไป

ดังนั้น รัฐในมุมมองของคาร์ล มาร์กซจึงเป็นตัวแทนขององค์กรที่เลวร้าย เพราะรัฐไม่ได้มีหน้าที่ปกป้องหรือต่อสู้เพื่อคนยากจนที่ลำบากเดือดร้อน แม้เราจะพบว่าชนชั้นล่างทำผิดกฎหมายก่อความวุ่นวายหรือความขัดแย้ง แต่ก็มีความขัดแย้งที่ไม่ได้เกิดขึ้นโดยความบังเอิญ โดยแท้จริงความขัดแย้งดังกล่าวเป็นผลสืบเนื่องหรือเป็นผลพวงมาจากกฎระเบียบทางชนชั้นปกครองหรือชนชั้นทุนนิยม ที่ได้วางระบบโครงสร้างทางเศรษฐกิจไว้อย่างไม่เป็นธรรม

^{๓๓} กุหลาบ สายประดิษฐ์, **ปรัชญาของลัทธิมาร์กซิสม์**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (เชียงใหม่: โดยแนวร่วมนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ม.ป.ป.), หน้า ๘๔-๘๕.

จากมุมมองดังกล่าว คาร์ล มาร์กซจึงมีแนวคิดให้สร้างรัฐใหม่ โดยให้รัฐเป็นรัฐตัวแทนของชนชั้นล่างหรือกรรมาชีพซึ่งจะต้องทำการปฏิวัติเท่านั้น เพราะเป็นไปได้ที่ชนชั้นผู้มีอำนาจเก่าจะยินยอมยกอำนาจรัฐให้มาง่าย ๆ ดังนั้น ชนชั้นกรรมาชีพตั้งยึดอำนาจด้วยการปฏิวัติและสลายอำนาจรัฐเก่าทิ้ง เพราะชนชั้นนายทุนจะรักษาผลผลิตหรือผลประโยชน์ของตนไว้ได้ก็เพราะมีรัฐเป็นเครื่องมือ ดังนั้น จึงต้องทำลายรัฐอันเป็นเครื่องมือที่ชั่วร้ายเสียก่อน หลังจากนั้นจึงจะก้าวไปสู่การสลายของระบบนายทุน^{๓๒} แม้ว่าชนชั้นกรรมาชีพจะเป็นชนชั้นล่างที่มีมวลชนจำนวนมากที่สุด แต่ถ้าพวกเขาไม่ทำลายรัฐของชนชั้นบนทั้งหมดทิ้งเสียแล้ว เหล่ากรรมาชีพก็ไม่สามารถจะโง่หัวขึ้นได้ คาร์ล มาร์กซจึงยืนยันในหลักการว่า เหล่ากรรมาชีพจะต้องต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ถ้าไม่มีอำนาจทางการเมืองอยู่ในมือ ก็ไม่มีทางเป็นไปได้ที่จะเปลี่ยนแปลงหรือโยกย้ายปัจจัยการผลิตให้กลายมาเป็นของส่วนรวม^{๓๓}

๒.๖ ระบบทุนนิยม

ตามกฎวัตถุนิยมวิภาษวิธี(Dialectical Materialism) ประวัติศาสตร์ของสังคมมนุษย์ได้ผ่านการสังเคราะห์ตนเองไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดนิ่ง ซึ่งเป็นการพัฒนาแบบก้าวหน้าดีขึ้นเรื่อย ๆ จากสังคมยุคดั้งเดิมหรือยุคบรรพกาลไปสู่ยุคทาส ยุคศักดินา และยุคนายทุน^{๓๔} ในปัจจุบันนี้สังคมมนุษย์ส่วนใหญ่ได้ก้าวมาสู่ยุคสังคมนิยมแล้ว ซึ่งจะได้กลายเป็นขั้นบันไดต่อไปสู่ยุคสังคมนิยมในอนาคต การที่ยุคสมัยของสังคมนิยมจะก้าวผ่านไปสู่สังคมนิยมได้นั้น จะต้องเกิดการขัดแย้งเปลี่ยนแปลงในตัวระบบทุนนิยม จึงเกิดคำถามว่า อะไรจะเป็นเหตุเป็นปัจจัยสำคัญถึงขนาดทำให้ระบบสังคมนิยมต้องล่มสลายหรือไม่สามารถดำรงอยู่ในสภาพเดิมได้ คาร์ล มาร์กซได้มองเห็นเหตุปัจจัยนั้น กล่าวคือ

^{๓๒} มอริซ แกรนสตัน, **ปรัชญาการเมือง**, ศ.ศิริรักษ์ (แปล), (กรุงเทพฯ : โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ๒๕๑๕), หน้า ๑๔๑.

^{๓๓} สุวินัย ภรณวลัย, **ประวัติศาสตร์ขบวนการความคิดสังคมนิยมโดยสังเขป**, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๕), หน้า ๕๒.

^{๓๔} จักวัน แก้วจันดา, กนิษฐา หอมกลิ่น, ประภัสสร คงศรีวรกุลชัย, **สังคมนิยมและคอมมิวนิสต์**, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.baanjommyut.com/library_2/socialist_and_communist_zionist/02.html [๑๐ มีนาคม ๒๕๕๖].

ระบบทุนนิยมดำรงอยู่ได้ด้วยการแสวงหากำไรจากผลผลิตของแรงงานกรรมกร ท่ามกลางการผลิตที่ล้นเหลือในสภาพสังคมที่ขาดแคลนและการกดขี่ขูดรีดเอาเปรียบ

ระบบนายทุนแท้จริงแล้วเป็นเพียงทายาทของระบบเจ้าทาส และระบบขุนนางศักดินาในอดีต ทุนนิยมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันแม้ว่าชื่อเรียกจะเปลี่ยนไปจากสังคมอดีต แต่สภาพหรือเป้าหมายการผลิตยังคงเหมือนเดิม กล่าวคือ ยังต้องอาศัยกรรมกรแรงงานกรรมกรแรงงานเป็นเพียงผู้รับจ้างผลิต เพื่อแลกกลับค่าจ้างอันน้อยนิดเมื่อเทียบกับผลผลิตที่พวกเขาผลิตได้ นายทุนได้อาศัยกำลังแรงงานทำให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ โดยนัยยะนี้เราจะเห็นได้ว่ากรรมกรแรงงานก็คือทาสหรือไพร่นั่นเอง คนที่ทำงานรับจ้างหรือชนชั้นต่ำยังเป็นกลุ่มคนที่ถูกเอาเปรียบอยู่วันยังค่ำ เพราะผลผลิตรายได้อันล้นเหลือตกเป็นของนายทุนหรือชนชั้นปกครองหมด ในกระบวนการผลิตของทุนนิยม กรรมกรที่ใช้สมองและแรงงานเป็นผู้สร้างสรรค์มูลค่าที่แท้จริง มูลค่ามิได้เกิดจากวัตถุดิบหรือเครื่องจักร วัตถุดิบและเครื่องจักรเป็นเพียงเครื่องอำนวยความสะดวกให้เกิดผลผลิต ผู้ใช้แรงงานต่างหากที่เป็นผู้สร้างผลิตรายออกมามากกว่าค่าจ้างของตน มูลค่าส่วนเกินที่เกิดจากการผลิตจะตกเป็นของนายทุนหรือผู้มีอำนาจ จึงสรุปได้ว่าผลผลิตหรือกำไรเกิดขึ้นได้เพราะแรงงานของกรรมกร^{๓๕}

๒.๖.๑ มูลค่าส่วนเกิน (Surplus Value)

ในการผลิตของระบบทุนนิยมนี้ วัตถุหรือผลผลิตจะเป็นเป้าหมายสุดท้ายของการผลิต ผลผลิตคือมูลค่า ตัวมูลค่าที่แท้จริงของคาร์ล มาร์กซ์ หมายถึง คุณสมบัติของสินค้าอย่างหนึ่งที่ส่งผลให้สินค้านั้นสามารถแลกเปลี่ยนกับสินค้าอื่น ๆ ในจำนวนหนึ่ง ๆ ได้ และสินค้านั้นจะมีมูลค่าได้ก็ต่อเมื่อมันมีลักษณะอย่างเดียว คือ สินค้านั้นเป็นผลผลิตที่เกิดจากการใช้แรงงานหรือมีการใช้แรงงานระดับหนึ่งในการผลิต เช่น อากาศมีประโยชน์แต่ไม่มีมูลค่า เพราะไม่มีการใช้แรงงานในการผลิต มูลค่าของสินค้าที่แท้จริง คือ จำนวนชั่วโมงหรือปริมาณแรงงานที่ใช้ในการผลิต แรงงานเป็นสิ่งเดียวที่กำหนดมูลค่า มูลค่าส่วนเกินได้เกิดขึ้นเมื่อกรรมกรคนหนึ่งทำงานเป็นเวลาสิบชั่วโมง ในห้าชั่วโมงแรกเขาผลิตมูลค่าจำเป็นต่อสังคมสมกับค่าจ้างทั้งหมดแล้ว ในการผลิตมูลค่าในห้าชั่วโมงหลังเขาไม่ได้รับค่าจ้าง

^{๓๕} ทินพันธุ์ นาคะตะ, นักคิดผู้ยิ่งใหญ่ของโลก: ปรัชญาและทฤษฎีการเมือง, (กรุงเทพฯ: สหายบลิ๊กการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๑), หน้า ๑๐๒.

เป็นการผลิตที่ล้นเกินความจำเป็นต่อการดำรงชีพของสังคม เหล่านายทุนได้นำส่วนเกินที่แรงงานผลิตไปสร้างความมั่งคั่งร่ำรวยให้แก่กลุ่มตน^{๓๖}

ในระบบทุนนิยม ความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในผลผลิตคือมูลค่าส่วนเกินเป็นแรงจูงใจหรือเป็นความต้องการที่แท้จริงของนายทุน^{๓๗} นายทุนลงทุนการผลิตก็ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อการกำไรหรือการแสวงหาผลกำไร ดังนั้น ถ้าไรขั้นแรกนายทุนจะทำการกดค่าจ้างแรงงานให้น้อยที่สุดไว้ก่อน เพราะส่วนที่เหลือจากนั้นทั้งหมดคือค่าส่วนเกินของแรงงานจะเป็นของนายทุน^{๓๘} นายทุนจะลงทุนเครื่องจักรใหม่หรือเปลี่ยนเทคโนโลยีใหม่ก็ด้วยเล็งเห็นว่ามันจะช่วยลดรายจ่ายค่าแรงของคนงานลงได้ เพราะความจริงในทุก ๆ อุตสาหกรรมที่ประสบผลสำเร็จมาจากกำไรหรือมูลค่าส่วนเกินที่เหลือจากแรงงาน นั่นหมายความว่า หลังจากหักค่าแรงของแรงงานแล้ว มูลค่าผลผลิตส่วนที่เหลือจะตกเป็นของนายทุน กรรมกรแรงงานยิ่งผลิตมากเท่าไรก็ยิ่งสร้างกำไรให้แก่นายทุนมากเท่านั้น ดังนั้นถ้ายอดอัตรากำไรลดลง ก็จะไม่มีการลงทุนคนไหนที่จะสมัครใจนำการผลิตระบบแบบใหม่เข้ามาใช้ ไม่ว่าการผลิตนั้นจะมีประสิทธิภาพมากแค่ไหนก็ตาม^{๓๙} กล่าวคือ ทรายใดที่นายทุนยังได้กำไรหรือสามารถครอบครองผลผลิตมูลค่าส่วนเกินจากแรงงาน ทรายนั้นระบบของการผลิตแบบเอาเปรียบก็จะยังคงดำรงต่อไป สภาพของนายทุนก็จะมีชีวิตสุขสบายอยู่บนหลังกรรมกร ซึ่งก็เหมือนกับที่นายทาสมีชีวิตอยู่บนหลังทาส และเหล่าขุนนางมีชีวิตอยู่บนหลังไพร่ สภาพลักษณะการขูดรีดแรงงานของสังคมทุนนิยมก็จะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ในที่สุดแล้วก็จะเกิดความขัดแย้งต่อสู้กัน โดยฝ่ายหนึ่ง คือ ชนชั้นนายทุน (The

^{๓๖} R.N.Carew Hunt, **The Theory and Practice of Communism**, จันทิมา อ่องสุริย์ (แปล), **วิเคราะห์ลัทธิคอมมิวนิสต์**, หน้า ๑๒๑-๑๒๕.

^{๓๗} Bertell Ollman, **Alienation : Marx's Conception of man in Capitalist Society**, (Cambridge, 1971), pp. 93-94.

^{๓๘} สุพจน์ คำนถะกุล, **วิวัฒนาการของสังคมและประชาธิปไตย**, (กรุงเทพฯ: ประจักษ์การพิมพ์, ๒๕๑๖) และ สุภชัย มนต์ไพบูลย์, **กรรมกรในระบบนายทุน**, (กรุงเทพฯ : เกล็ดไทย, ๒๕๑๗), อ้างอิงใน นัทรทิพย์ นาดสุภา, **ลัทธิเศรษฐกิจการเมือง**, (กรุงเทพฯ :จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๑๕๗.

^{๓๙} ใจ อึ้งภากรณ์ และคณะ, **การเมืองไทยในทัศนะลัทธิมาร์กซ์**, (กรุงเทพฯ : ชมรมหนังสือประชาธิปไตยแรงงาน, ๒๕๔๓), หน้า ๒๐๗.

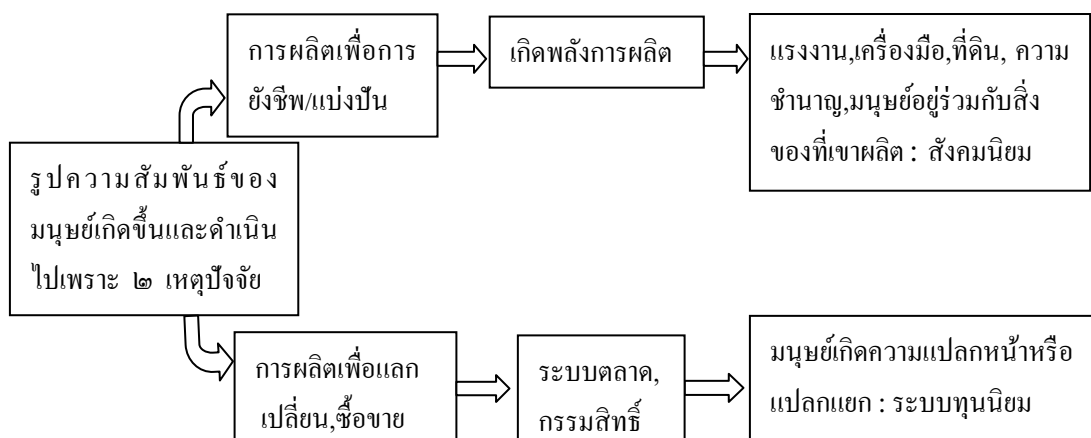
Capitalist Class หรือ The Bourgeoisie) กับอีกฝ่ายหนึ่ง คือ ชนชั้นกรรมาชีพ (The Proletariat)^{๔๐}

มูลค่าส่วนเกินหรือผลผลิตจากแรงงานนี้ ถูกแสดงออกมาหลายลักษณะหรือมีชื่อเรียกต่างกัน เช่น ค่าเช่า(Rent), ดอกเบี้ย(Interests), เงินปันผล(Dividends), หุ้นกำไร, โบนัส, เงินรางวัลประจำปี โดยที่สุดแล้ว ก็คือ มูลค่าส่วนเกินที่ถูกสร้างขึ้นจากเรี่ยวแรงของกรรมกรนั่นเอง ซึ่งพวกเขาไม่สามารถได้รับหรือเข้าถึงได้ ดังนั้น มูลค่าส่วนเกินที่กรรมกรผลิตขึ้นด้วยมือของตนจึงได้กลายเป็นสิ่งแปลกหน้า (Alienation) หรือผลผลิตนั้นได้กลายมาเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและมีอิทธิพลเหนือกว่าคุณค่าของความเป็นมนุษย์

๒.๖.๒ วัตถุเป็นที่มาของความขัดแย้ง

คาร์ล มาร์กซ์ ได้พบตาน้ำอันเป็นจุดเริ่มต้นของปัญหาความขัดแย้งทั้งปวง คือ วิธีการผลิตและการแลกเปลี่ยน (โดยสรุปก็คือวัตถุ) กล่าวคือ มนุษย์สัมพันธ์กันภายใต้กฎความต้องการวัตถุเหมือนกัน กฎที่มนุษย์ต้องการสิ่งจำเป็นเพื่อการยังชีพให้อยู่รอดก่อน ๆ ที่จะคิดอ่านทำสิ่งใด คือ มนุษย์ต้องหากิน ต้องดื่ม ต้องมีที่อยู่อาศัยและเครื่องนุ่งห่มมาก่อนก่อนที่จะมีแนวคิดด้านการเมือง กฎหมาย ศาสนา และนั่นได้นำมนุษย์ไปสู่วิธีการผลิตเพื่อยังชีพและทำการแลกเปลี่ยน ทั้งนี้วิธีการผลิตยังก่อให้เกิด คือ พลังการผลิตตามมา ได้แก่ แรงงาน เครื่องมือ (ที่ดิน) ความชำนาญ(ความสัมพันธ์มนุษย์กับสิ่งของ) และวิธีการผลิตยังมีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อสัมพันธภาพการผลิต คือ มนุษย์กับมนุษย์ ดังตัวอย่างโดยย่อนี้

^{๔๐} bourgeoisie คือ ชนชั้นนายทุนสมัยใหม่เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตของสังคมและเป็นผู้จ้างแรงงาน จากคำอธิบายของ Frederick Engels ในการพิมพ์ “Manifesto of the Communist Party” ฉบับพิมพ์ ค.ศ. 1888) ดู Karl Marx and Frederick Engels, **Selected Works, Volume One**, (Moscow, USSR, 1969), p. 35. และดูเพิ่มเติมใน คาร์ล มาร์กซ์ เฟรดริก เองเกลส์, **คำประกาศแห่งความเสมอภาค**, องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, (๒๕๑๗), ปรีดี พนมยงค์ แปลคำว่า bourgeoisie เป็นภาษาไทยว่า ชนชั้นเจ้าสมบัติ แทนที่จะแปลว่ากรรมกรพิฆังเป็นคำที่ใช้กันแพร่หลาย, ส่วนคำว่า proletariat แปลว่าชนชั้นผู้ไร้สมบัติ ดูใน ปรีดี พนมยงค์, **ความเป็นอนิจจังของสังคม**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพฯ: นิติเวช, ๒๕๑๓), หน้า ๒๕-๒๘, ๔๐-๔๑, ๖๒-๖๔, ดูเพิ่มเติมใน จักรทิพย์ นาดสุภา, **ลัทธิเศรษฐกิจการเมือง**, หน้า ๑๗๕-๑๗๖.

แผนผัง : รูปแบบการผลิตเป็นตัวกำหนดลักษณะโครงสร้างสังคมและการเมือง

ดังนั้น จุดค้นพบที่สำคัญของคาร์ล มาร์กซ์ มองว่าเมื่อความสัมพันธ์ประเภทแรก คือ วิธีการผลิตเพื่อยังชีพเปลี่ยนไป ความสัมพันธ์ประเภทที่สอง คือ วิธีการผลิตเพื่อการแลกเปลี่ยนก็จะเปลี่ยนตามไปด้วย กล่าวคือ การผลิตมีเป้าหมายเพื่อการแลกเปลี่ยนหรือถ้าไรก็จะนำไปสู่ระบบโครงสร้างเศรษฐกิจตลาด มีนายทุน เอกชน ลูกจ้างแรงงาน ค่าแรง การกีดกัน การบังคับ การเอาเปรียบหรือแม้กระทั่งก่อให้เกิดกลุ่มชนชั้นที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกันตามมา เป็นต้น ดังนั้น หัวใจสำคัญสูงสุดของแนวคิดเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคมของคาร์ล มาร์กซ์ คือ การเข้าไปเปลี่ยนแปลงเหตุปัจจัย ๒ อย่าง คือ การมุ่งเน้นไปที่วิธีการผลิตเพื่อการยังชีพและแบ่งปัน ถ้ามนุษย์สามารถเข้าไปกำหนดทิศทางการผลิตให้เป็นไปเพื่อการยังชีพหรือเพื่อการตอบสนองรับใช้คนส่วนใหญ่ ก็จะสามารถกำหนดรูปแบบโครงสร้างสังคมและเป้าหมายหรือเงื่อนไขอื่น ๆ ได้ด้วย^{๔๑}

ผลผลิตหรือมูลค่าส่วนเกินเป็นภาพสะท้อนของการแก่งแย่งภายใต้ข้ออ้างของสิทธิหรือกรรมสิทธิ์ในการครอบครอง ใครที่มีสิทธิ์ครอบครองได้มากก็จะมีโอกาสมากกว่าคนอื่น สิทธิหรือกรรมสิทธิ์จึงเป็นข้ออ้างคุณธรรมของระบบชนชั้นมาทุกยุคทุกสมัย คาร์ล มาร์กซ์ ได้ยืนยันความจริงนี้ในคำประกาศแห่งความเสมอภาค(The Communist

^{๔๑} R.N.Carew Hunt, *The Theory and Practice of Communism*, ฉันทิมา อ่องสุรักษ์ (แปล), วิเคราะห์ลัทธิคอมมิวนิสต์, หน้า ๘๗-๘๘.

Manifesto)^{๔๒} ว่า กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งหมด นับตั้งแต่ระบบสังคมบรรพกาล (Primitive Communism) จนกระทั่งถึงสังคมนิยม (Socialism) ล้วนเป็นกระบวนการต่อสู้ขัดแย้งกันทางชนชั้น เพียงเพื่อต้องการมีสิทธิในการครอบครองวัตถุหรือผลิตผลประวัติศาสตร์จึงเป็นประวัติศาสตร์แห่งการต่อสู้ทางชนชั้นระหว่างนายทุนและทาส ชนชั้นปกครองและชนชั้นต่ำ ขุนนางและไพร่ นายทุนและกรรมกร การต่อสู้ขัดแย้งทั้งหมดก็เพื่อต้องการครอบครองวัตถุผลิตหรือมูลค่าส่วนเกิน ซึ่งการต่อสู้ในแต่ละครั้งอาจจบลงด้วยการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงสังคมหรือสูญสิ้นร่วมกันของชนชั้นที่ต่อสู้และแข่งขันกัน^{๔๓}

ในการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงสังคมนั้น กรรมกรผู้ใช้แรงงานเป็นตัวจริงของแท้ที่ทำให้สังคมได้ขับเคลื่อนเปลี่ยนแปลง มิใช่เจ้านายหรือผู้ขี้ฉ้อ มิใช่เพราะอำนาจจากพระเจ้า สวาปหาหรือคลั่งอำนาจให้เป็นไป และมีใช่เพราะบุญญาธิการของผู้นำแต่อย่างใด โดยที่แท้สังคมนิยมได้เจริญก้าวหน้าไปข้างหน้าได้เพราะเกิดจากพลังการผลิตของแรงงาน คาร์ล มาร์กซมองเห็นธรรมชาติมนุษย์ว่าเป็นคนที่มีความต้องการอำนาจและวัตถุไม่มีสิ้นสุด ดังนั้น จึงไม่ยุติธรรมที่เราจะปล่อยกลุ่มคนเพียงบางกลุ่มเป็นผู้ครอบครองผลประโยชน์ไว้แต่เพียงกลุ่มเดียว ควรนำอำนาจและวัตถุที่มีอยู่นั้นมาบริหารให้ตกเป็นของกองกลาง เพื่อสร้างประโยชน์สุขอย่างเท่าเทียมกันสำหรับคนในสังคม

๒.๖.๓ ความเลวร้ายของระบบทุนนิยม

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน นั้นเป็นเหตุให้มนุษย์จำเป็นต้องมาอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ การที่จะเรียกว่าเป็นสังคมแห่งการพึ่งพาอาศัยกันได้นั้น สังคมนั้นจะต้องเป็นสังคมที่มีความเสมอภาคยุติธรรม ไม่มีการบังคับกดขี่ขูดรีดเอารัดเอาเปรียบ คาร์ล มาร์กซได้ชี้ให้เห็นความไม่เสมอภาคยุติธรรมของระบบทุนนิยมในหนังสือว่าด้วยทุน (Das Kapital)^{๔๔} ซึ่งได้เปิดโปงระบบทุนนิยมที่ทำการเบียดเบียนมูลค่าส่วนเกิน เป็นระบบที่

^{๔๒} คาร์ล มาร์กซ, เฟรเดอริก เองเงิลส์, *แถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์*, ต้นฉบับเป็นภาษาเยอรมัน ฉบับภาษาไทย แปลจาก *แถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์* ในสรณิพนธ์คาร์ล มาร์กซและเองเงิลส์ เล่ม ๑ จากฉบับภาษาจีน, (พิมพ์โดยสำนักพิมพ์ประชาชนปักกิ่ง, เผยแพร่โดยชมรมหนังสือแสงตะวัน, ๑๙๗๒).

^{๔๓} Karl Marx and Frederick Engels, *Selected Works, Vol.1*, pp. 108-109. และดู คาร์ล มาร์กซ, เฟรเดอริก เองเงิลส์, *คำประกาศแห่งความเสมอภาค*, หน้า ๑๓-๑๔.

^{๔๔} คาร์ล มาร์กซ, *Das Kapital ว่าด้วยทุน เศรษฐศาสตร์การเมืองวิพากษ์* เล่ม ๑, เมธี เอี่ยมวราร (แปล), (กรุงเทพฯ : อักษรพิทยา, ๒๕๔๒), หน้า ๒๓๑-๒๓๒.

ผลผลิตมีคุณค่าและความสำคัญมากกว่าแรงงานมนุษย์ และผลผลิตได้กลายมาเป็นตัวกำหนดชีวิตฐานะทางสังคม อภิสิทธิ์เสรีภาพ ความชอบธรรม ค่านิยม ความเชื่อของมนุษย์^{๔๕} เช่น ความคิดที่เชื่อว่า ชีวิตจะมีค่าและน่านับถือก็ต่อเมื่อคนเราได้ครอบครองสิ่งต่าง ๆ ไว้มากและหายากเท่านั้น^{๔๖} (โดยที่คนนั้นไม่ได้ทำประโยชน์สร้างสรรค์อะไรแก่สังคมเลย) อีกทั้งผลผลิตยังกลายเป็นสิ่งแปลกหน้า กล่าวคือ ผลผลิตที่เกิดจากแรงงานได้แยกตัวตนออกไปยืนอยู่ฝ่ายตรงกันข้ามกับแรงงาน หรือกลายเป็นสิ่งที่ต้องการพ่นาเกรงขาม...ยิ่งคนงานทุ่มเทเรี่ยวแรงทำงานหนักมากขึ้นเท่าใด โลกของวัตถุที่เข้าสร้างขึ้นก็ยิ่งวิจิตรพิสดารและหันมาเผชิญหน้าขวางกั้นตัวคนงานเสียเอง และยิ่งคนงานยากจนลงเท่าใด คุณค่าความเป็นมนุษย์ก็ลดน้อยเหลือนั่น ในขณะที่ยิ่งผลผลิตที่เขาผลิตกลับมีคุณค่าและความสำคัญเหนือชีวิตมากยิ่งขึ้น^{๔๗} ภายใต้ระบบทุนนิยมมนุษย์เป็นเพียงแค่มือ เป็นข้ารับใช้ เป็นกำไรหรือเป็นอุปกรณ์เครื่องจักรเท่านั้น^{๔๘}

ธรรมชาติของทุนนิยม คือ การมุ่งแสวงหากำไรและกรรมสิทธิ์ในผลผลิตโดยอาศัยการกีดกันทางกฎหมาย เป็นระบบการผลิตเพื่อการซื้อขายแลกเปลี่ยนมิใช่ผลิตเพื่อใช้ตนเองได้ใช้ จึงเกิดการขัดแย้งระหว่างสินค้าที่คนผลิตกับผู้ใช้แรงงาน เพราะชนชั้นทุนนิยมได้ผูกขาดปัจจัยเครื่องมือการผลิตและมองพลังแรงงานเป็นสินค้าชนิดหนึ่ง ซึ่งก็สอดคล้องกับนักวิชาการที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทุน และได้พบปัญหาของระบอบทุนนิยมที่ไร้พรมแดน ผูกขาดและขัดขวางพลังการผลิตโดยรวมของสังคม คือ^{๔๙}

๑. ใช้กลไกการค้า-เก็งกำไร

๒. ควบคุมผูกขาดตลาดสินค้าและบริการไว้ทั่วโลก

๓. กีดกันทางการค้า ด้วยกฎเกณฑ์และระเบียบปฏิบัติ

^{๔๕} Herbert Marcuse, **Reason and Revolution**, (London, 1969), pp. 274-277.

^{๔๖} Karl Marx, **The Economic & Philosophic Manuscripts**, p. 57.

^{๔๗} Karl Marx, **Early Writings**, translate and ed. By T.B. Bottomore, (New York:McGraw-Hill, 1964), pp. 122-124.

^{๔๘} Karl Marx, **The Economic & Philosophic Manuscripts of 1844**, Edited & Translated by Dirk J. Struik, (New York, 1969), p.111.

^{๔๙} อรรถ ปิ่นเกตุมณี, **ความคิดทฤษฎี: วาระสุดท้ายของระบอบทุนนิยม**, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.firelamtung.com/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=55&mode=thread&order=0&thold=0> [๒๐ มกราคม ๒๕๕๖].

๔. ประเทศหรือประชาชนจะถูกทำลายทั้งทางตรงและทางอ้อม
๕. ทำลายล้างสังคมชนบท ผลักดันให้ผู้คนไหลบ่าเข้าทำงานในเมือง
๖. ปิดกั้นการพัฒนาพลังการผลิตใหม่ ๆ เพื่อมิให้ใครนำไปผลิตแข่งกับตน
๗. สร้างมลพิษอย่างหนักให้กับสิ่งแวดล้อม
๘. เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนมากยิ่งขึ้น
๙. วัฒนธรรมท้องถิ่นถูกทำลายและมีสถานะเป็นแค่การแสดงที่อนุรักษ์ไว้
๑๐. อ้างความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ แปลการประดิษฐ์คิดค้นให้เป็นสินค้าผูกขาด

เมื่อโครงสร้างการผลิตเพื่อการแสวงหากำไรที่ไม่เป็นธรรมถูกวางระบบไว้เช่นนี้ มันเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่สังคมจะไม่ขัดแย้งกัน เพราะเป็นโลกของสิทธิและเสรีภาพแบบมือใครยาวสาวได้สาวเอา ซึ่งก็แน่นอนว่าเหล่าชนชั้นที่พร้อมกว่าก็ย่อมได้เปรียบอยู่วันยังค่ำ และไม่ต้องรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมว่าจะทุกข์ยากอย่างไร^{๕๐} คาร์ล มาร์กซจึงเชื่อว่า สักวันหนึ่งชนชั้นกรรมาชีพจะรู้ว่าฝ่ายตนถูกกดขี่ถูกเอาเปรียบ ไม่ได้ได้รับความเท่าเทียมทั้งจากการทำงานและการดำรงชีพ และจะรู้สึกถึงความแปลกหน้าเมื่อผลผลิตที่ถูกผลิตตนกลับไม่ได้ครอบครองและต้องตกงานเมื่อเครื่องจักรไม่ได้ อีกทั้งจะถูกลดคุณค่าของความเป็นมนุษย์ไม่ต่างจากเครื่องจักร และที่สำคัญระบบทุนนิยมจะเผยให้กรรมาชีพได้เห็นการมีอยู่ระบบชนชั้นชัดเจนขึ้น พร้อม ๆ กับมองเห็นสภาพความสิ้นหวังน่าสมเพชในฐานะของตัวเอง^{๕๑} ดังนั้น ยิ่งระบบทุนนิยมแผ่อิทธิพลขยายตัวและกอบโกยสร้างกำไรสูงสุดมากเท่าใด ก็ยิ่งเป็นการประจานธาตุแท้การเอาเปรียบมากเท่านั้น และเป็นการกระตุ้นกรรมาชีพให้ชนชั้นกรรมาชีพได้เริ่มต้นตัวที่จะร่วมกันขุดหลุมศพเพื่อเป็นจุดจบของชนชั้นทุนนิยม กล่าวคือ สภาพความไม่ยุติธรรมเท่าเทียมจะเป็นแรงผลักดันให้กรรมาชีพทำการปฏิวัติล้มล้างระบบทุนนิยมเพื่อสร้างระบบการผลิต สังคม และการเมืองแบบใหม่ ดังนั้น ชัยชนะของชนชั้นกรรมาชีพหลังการล่มสลายของชนชั้นทุนนิยมจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้^{๕๒}

^{๕๐} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสู่ประชาธิปไตย, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๓๔.

^{๕๑} Ian Hampsher-monk, **A History of Modern Political Thought :Major Political Thinkers from Hobbes to Marx**, (Oxford : Blackwell Publishers, 1993), p. 529.

^{๕๒} Karl Marx and Friedrich Engels, **The Communist Manifesto**, in Essential Works of Marxism, ed. By Arthur P. Mendel, (New York : Bentam Books, 1965), pp.20-25.

๒.๗ การครอบงำความคิดและความเชื่อ

โดยธรรมชาติการที่มนุษย์ทั้งหลายได้มาอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ ก็เพราะเหตุว่ามนุษย์มีความอ่อนแอทางกายภาพ จึงต้องอาศัยการคุ้มครองป้องกันภัย และการพึ่งพาอาศัยสติปัญญาความสามารถของกันและกัน โดยเนื้อแท้แล้วมนุษย์มีความไม่รู้ มีความหวาดกลัว มีความหวัง มีความโลภอยากได้ใคร่มีด้วยกันหมดทุกคน ในส่วนของคาร์ล มาร์กซ์เองก็เข้าใจดีเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ ดังจะเห็นได้จากการมองมนุษย์ว่าเป็นคนโลภมากและเห็นแก่ตัว และอยากได้สิ่งต่าง ๆ เป็นของตัวเองจึงมีการแข่งขันแย่งชิงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งก็เป็นการมองที่ตรงกับมาเคียวเวลลีและนักปรัชญาหลายท่านที่ว่า โดยธรรมชาติมนุษย์ส่วนมากเป็นคนบาปหนา โลภมากและเห็นแก่ตัว^{๕๓} ชอบแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว^{๕๔}

จากลักษณะของธรรมชาติมนุษย์นี้เอง เป็นช่องทางให้กลุ่มชนชั้นที่ฉลาดกว่าได้นำจุดด้อยที่เป็นธรรมชาติของมนุษย์มาเป็นเครื่องมือหาผลประโยชน์ กล่าวคือ ชนชั้นปกครองได้นำกฎหมาย อาวุธหรือบทลงโทษมาตีกรอบสังคม แม้แต่ศาสนาที่แสวงหาผลประโยชน์จากการอ่อนวอนของคนที่มีความหวังอยากได้ อีกทั้งเจ้านายก็อาศัยระบบอุปถัมภ์ด้วยการสอนยาให้สำนักกตัญญู ซึ่งทำให้ลูกจ้างยอมจำนนหมอบกราบไม่คิดแข่งขัน เราจึงพบว่าชนชั้นผู้ปกครองในทุกยุคทุกสมัยจะมีแนวความคิดที่จะครอบงำ ดังที่ทาสถูกครอบงำจากเจ้าทาส ไพร่ถูกครอบงำจากศักดินา กรรมกรแรงงานถูกครอบงำจากนายทุน ซึ่งก็เข้าลักษณะที่ว่าชนชั้นที่มีพลังทางวัตถุย่อมมีพลังการชี้นำทางปัญญา และสามารถควบคุมปัจจัยการผลิตทางปัญญาด้วยในเวลาเดียวกัน^{๕๕}

๒.๗.๑ ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เนื่องจากคาร์ล มาร์กซ์ ได้มองประวัติศาสตร์สังคมภายใต้ระบบชนชั้น ชนชั้นที่เป็นผู้ยึดครองปัจจัยการผลิตพยายามอยู่เสมอที่จะรักษาอำนาจและผลประโยชน์ของตน

^{๕๓} ประยงค์ สุวรรณบุปผา, รัฐปรัชญา แนวคิดตะวันออก-ตะวันตก, (กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรินต์ติ้งเฮาส์, ๒๕๔๑), หน้า ๑๒๗.

^{๕๔} Paul W. Taylor, *Problem of Moral Philosophy*, ed., (California : Dickenson, 1968), p. 97.

^{๕๕} ลิวอิส เอ. โคเซอร์, แนวคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยา ตอน คาร์ล มาร์กซ์, จามะรี พิทักษ์วงศ์ (แปล), (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๓), หน้า ๕-๑๐.

ไว้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ทุกรูปแบบทั้งในด้านกฎหมาย ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรม พร้อมทั้งเป็นผู้มีอิทธิพลสำคัญในการควบคุมความคิดของมวลชน โดยผ่านระบบการศึกษาและการกล่อมเกล้ายทอดแนวคิดผ่านคำสอนทางศาสนาหรือทางปรัชญาจิตนิยม^{๕๖} ดังนั้น กฎหมาย ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรมจึงถูกนำมาเป็นเครื่องมือรับใช้เพื่อการครอบงำชนชั้นล่างมิให้ลุกขึ้นมาต่อสู้ ดังคำที่กล่าวว่าชนชั้นใดเขียนประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ก็จะเป็นไปเพื่อรับใช้ชนชั้นนั้น จากเหตุผลที่กล่าวมาเราจึงไม่แปลกใจว่าทำไมรัฐจึงคอยดูแลปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์ของนายทุน คอยออกกฎหมายและนโยบายส่งเสริมธุรกิจชนชั้นนายทุน^{๕๗} การครอบงำคุกคามทางชนชั้นที่แนบเนียนและใกล้ชิดเรามากที่สุด คือ การครอบงำทางวิถีชีวิตผ่านความเชื่อ ภาษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นต้น

ดังนั้น ภายใต้การครอบงำของระบบโครงสร้างชนชั้น สิ่งที่เราดำเนินอยู่ ได้เห็นหรือได้ยิน รับรู้หรือเชื่อมั่นซาบซึ้งอะไรก็ตาม โดยที่จริงแล้วมันคือ หน้ากากฉากละครที่เราเป็นตัวแทนในการแสดงอัตลักษณ์ของกลุ่มชนชั้นที่ครอบงำเราโดยที่เราไม่รู้ตัว คาร์ล มาร์กซ์ได้พบว่ารัฐ ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม เป็นต้น เป็นสิ่งที่กลุ่มชนชั้นผู้นำได้เป็นผู้สร้างขึ้น มันไม่ใช่สิ่งอัศจรรย์น่าซาบซึ้งที่หล่นมาจากฟ้าหรือใครบันดาล เพราะมนุษย์เป็นผู้มาปรากฏขึ้นก่อนและสร้างสิ่งเหล่านี้ขึ้นทีหลัง และลึกยิ่งไปกว่านั้น คาร์ล มาร์กซ์เชื่อว่า อำนาจแห่งวัตถุหรือระบบการผลิตเป็นพลังของการเปลี่ยนแปลง ที่ชี้นำความคิดของมนุษย์ได้ กล่าวคือ มนุษย์ใช้ระบบรูปแบบการผลิตชนิดใด ระบบรูปแบบการผลิตชนิดนั้นก็จะเป็นต้นเหตุก่อให้เกิดระบบโครงสร้างทางการเมืองและสังคม^{๕๘} วัตถุเป็นสิ่งที่มามีอิทธิพลมากต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ แม้ความคิดเองก็เป็นผลที่เกิดจากวัตถุคือสมองของมนุษย์ ซึ่งเป็นวัตถุที่ได้วิวัฒนาการถึงขั้นสูงสุดแล้ว^{๕๙} ความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ไม่ได้

^{๕๖} Karl Marx and Frederick Engels, **The German Ideology (1845-46)**, reprinted in Karl Marx and Frederick Engels, **The German Ideology**, Part One, edited and with Introduction by C.J. Arthur, (London : Lawrence and Wishart, 1970), pp. 64-65, Karl Marx, **A Contribution to the Critique of Hegel's Philosophy of Right** (1844) ; Shlomo Avineri, **The Social and Political Thought of Karl Mark**, (Cambridge : Cambridge University Press, 1970), pp.13-17.

^{๕๗} ใจ อึ๊งภากรณ์ และคณะ, **การเมืองไทยในทัศนะลัทธิมาร์กซ์**, หน้า ๓๓.

^{๕๘} พลศักดิ์ จิรไกรศิริ, **ความคิดทางการเมืองสมัยใหม่**, (กรุงเทพฯ : พาสีโก, ๒๕๒๓). หน้า ๒๖.

^{๕๙} Karl Marx, **The Capital**, Volume I, Eng: trans by Samuel Moore and Edward Aveling, (Moscow Progress Publisher, 1974), pp. 13-14.

เป็นตัวกำหนดความเป็นอยู่ของมนุษย์ แต่สภาพวัตถุสิ่งแวดล้อมต่างหากที่กำหนดความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ ฉะนั้น การต่อต้านการครอบงำจากภาษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมที่อยู่ภายใต้กลุ่มชนชั้นอำนาจจึงไม่ใช่สิ่งที่จะกระทำมิได้หรือน่าเสียดายแต่อย่างใด เพราะมันมิใช่ภาษา ศาสนา ศิลปะ หรือวัฒนธรรมที่แท้จริง

๒.๓.๒ สังคมนิยมกับศาสนา

จุดแข็งของระบบแนวคิดสังคมนิยม คือ การไม่ยอมรับศาสนาแห่งพระเจ้าและจงเกลียดชังความเชื่อที่ไร้เหตุผล ที่ทำให้มนุษย์ยอมละทิ้งสติปัญญาความสามารถของตนเอง คาร์ล มาร์กซ์ได้กล่าวจุดอ่อนของศาสนาไว้ว่า เมื่อมนุษย์ลี้โรราบยินยอมมอบชีวิตให้แก่พระเจ้ามากยิ่งขึ้นยวดยิ่งเพียงใด มนุษย์ก็ยิ่งสูญเสียความเป็นมนุษย์มากเท่านั้น^{๖๐} สิ่งใดก็ตามที่เป็นความจริงสิ่งนั้นจะต้องมีเหตุผลรองรับและต้องทนทานต่อการพิสูจน์ตรวจสอบ กฎใดอาเล็กติกจะปฏิเสธหลักคำสอนทางศาสนาที่แสดงถึงความเป็นธรรมอมตะ การคงที่นิรันดร์ การไม่เปลี่ยนแปลง และจะปฏิเสธคำสอนทุกชนิดที่ไม่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และสังคม ดังนั้นทฤษฎีปรัชญาหรือคำสอนจะต้องมิใช่เป็นเพียงแค่ความรู้ แต่ความรู้นั้นจะต้องผูกพันกับการปฏิบัติอย่างแยกไม่ออก หน้าที่ทฤษฎีปรัชญาหรือความเชื่อทั้งหลายจะต้องสามารถนำมาปฏิบัติเพื่อการเปลี่ยนแปลงพัฒนาโลก เพื่อการสร้างประวัติศาสตร์ด้วยตนเอง^{๖๑} ในอดีตระบบชนชั้นได้อาศัยคำสอนทางศาสนาเป็นเครื่องมือเพื่อการครอบงำความคิด และเพื่อการแสวงหาผลประโยชน์ ดังนั้น คำสอนทางศาสนาแม้จะเป็นการค้นพบสัจจะหรือเปิดเผยแสดงความจริงทางธรรมชาติและสังคม แต่ความจริงของคำสอนเหล่านั้นก็มีอาจทำหน้าที่ได้โดยสมบูรณ์ เพราะคำสอนที่เป็นจริงนั้นตกอยู่ภายใต้การชี้นำของชนชั้นผู้มีอำนาจ กล่าวคือ คำสอนใดที่ขัดแย้งกับกลุ่มชนชั้นอำนาจก็จะไม่ได้รับความสำคัญหรืออาจถูกบิดเบือนตีความเสียใหม่ ส่วนคำสอนใดที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของกลุ่มชนชั้นของตนก็จะถูกส่งเสริมกล่าวขานและจดจำไว้เป็นสรรณะ

ดังนั้น ศาสนาในมุมมองของคาร์ล มาร์กซ์หรือนักสังคมนิยมทั้งหลาย ต่างเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า ภายใต้อิทธิพลอำนาจของระบบชนชั้นที่ยังดำรงครอบงำอยู่ ศาสนา

^{๖๐} Karl Marx, *The Economic & Philosophic Manuscripts of 1844*, p.108.

^{๖๑} Hook, Sidney, *Towards an Understanding with Karl Marx (1936) From Hegel to Marx*, (1936). pp.37-38.

เป็นเพียงแค่เครื่องมือหรือเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างชนชั้น ที่นำมาใช้ครอบงำชนชั้นล่าง เพื่อรองรับความชอบธรรมและทำให้ง่ายต่อการปกครอง ระบบชนชั้นได้นำวิธีการแบ่งปัน ผลผลิตไปผูกไว้กับระบบศีลธรรม ทำให้คนเข้าใจผิดว่าการได้มาซึ่งผลผลิตเพราะความ เมตตากรุณาของเจ้านายหรือพลังอำนาจที่อยู่เหนือมนุษย์ หรือไม่ก็เผื่อรอคอยความหวังจาก อาณาจักรสุขาวดีในอนาคตข้างหน้า ดังนั้น บุญบาปดีชั่วที่ถูกนำเสนอแสดงภายใต้อำนาจ อิทธิพลของชนชั้นปกครอง จึงไม่ได้เป็นบุญบาปดีชั่วตามนัยยะแห่งสัจจะที่แท้จริง เป็นเพียงศีลธรรมแห่งชนชั้นหรือเป็นวาทะกรรมของภพมายาปิดบังดวงตาหรือ สติปัญญาของชนชั้นต่ำมิให้มองเห็นธาตุแท้ของชนชั้นปกครอง คาร์ล มาร์กซจึงมองศาสนา ว่าเป็นเพียงสิ่งเสพติดเครื่องมอมเมาอุบายยั่วคนเท่านั้น^{๖๒} เพราะทำให้ชนชั้นต่ำไม่หวังพึ่ง สติปัญญาความสามารถของตน เนื่องด้วยคำสอนนั้นถูกตีกรอบหรือผ่านการอนุมัติเห็นชอบ จากชนชั้นปกครองแล้ว เราจึงไม่พบว่ามีคำสอนใดที่จะโต้แย้ง ถัดค้านหรือประณามชนชั้น ปกครองเลย^{๖๓}

คาร์ล มาร์กซ จึงไม่ใช่เมตตาหรือสันติตามคำสอนทางศาสนา เพราะศาสนาถูก นำมาเป็นโล่ป้องกันกลุ่มชนชั้น แต่การปฏิบัติอย่างรุนแรงเด็ดขาดของมวลชนกรรมาชีพ ขนาดใหญ่ที่มีการจัดการที่ดีต่างหากจะนำมาซึ่งความถูกต้องยุติธรรม และทำให้ชนชั้น นายทุนกระฎุมพีล่มสลายเร็วยิ่งขึ้น ดังนั้น การร่วมมือกันต่อต้านจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญในการ ปลดปล่อยชนชั้นกรรมาชีพให้เป็นอิสระ^{๖๔} ต้องใช้การปฏิวัติชนชั้นเป็นทางออกเพียงทาง เดียว ถ้าไม่พังทลายชนชั้นทางการเมืองทั้งชั้น ก็ไม่สามารถจะโง่หัวและยึดออกขึ้นได้^{๖๕} ถ้าไม่มีการต่อสู้ให้ได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองก็ไม่มีทางเป็นไปได้ที่จะเปลี่ยนแปลงโยกย้าย ปัจจัยการผลิตให้กลายเป็นของส่วนรวม^{๖๖} ดังนั้น ศีลธรรมศาสนาจึงใช้ไม่ได้กับระบบชนชั้น การเมืองที่ไร้ความยุติธรรม เมื่อสังคมปราศจากอิทธิพลการครอบงำทางชนชั้น เมื่อนั้นเรา

^{๖๒} สุพจน์ ค้านตระกูล, พุทธศาสนากับคอมมิวนิสต์, (กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ, ๒๕๔๓), หน้า ๑๕.

^{๖๓} R.N.Carew Hunt, *The Theory and Practice of Communism*, ฉันทิมา อ่องสุรักษ์ (แปล), วิเคราะห์ลัทธิคอมมิวนิสต์, หน้า ๑๖๐-๑๖๕.

^{๖๔} Karl Marx and Frederick Engels, *Selected Works, Volume One*, pp. 98-137. ดูต้นฉบับเพิ่มเติมจาก <http://www.marxists.org/archive/marx/works/download/manifest.doc> ส่วนฉบับแปล “คำประกาศ แห่งความเสมอภาค” จาก <http://www.baanjomayut.com/library/communist/page02.html> [๒๐ มกราคม ๕๖]

^{๖๕} คาร์ล มาร์กซ, เฟรเดอริก เองเงิลส์, แดงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์, หน้า ๘๒.

^{๖๖} สุวินัย ภรณวลัย, ประวัติศาสตร์ขบวนการความคิดสังคมนิยมโดยสังเขป, หน้า ๕๒.

จึงจะพบคำสอนทางศาสนาที่เป็นสัจจะที่แท้จริง ดังที่เอดเงลส์ และเลนินได้กล่าวไว้ว่าศาสนาในทัศนะลัทธิคอมมิวนิสต์นั้นมีอยู่จริงแน่นอน เพียงแต่ศาสนาที่แท้จริงนั้นจะต้องอยู่เหนือชนชั้นวรรณะ หลักศีลธรรมของเรา คือ อะไรก็ได้ที่ช่วยทำลายหรือกำจัดสังคมที่รีดนาทาเร้นกดขี่ขูดรีดเอารัดเอาเปรียบแบบเก่า และพร้อมช่วยปกป้องยกย่องเชิดชูผู้ขยันอาบเหงื่อต่างน้ำทำหน้าที่ต่อสู้รับใช้เพื่อผลประโยชน์ของชนชั้นต่ำเป็นที่ตั้ง^{๖๓} ช่วยปลดปล่อยโซ่ตรวนที่พันธนาการผูกมัดเพื่อนมนุษย์ พร้อมยื่นหยัดต่อต้านความไม่ยุติธรรมและกล้านำสังคมให้ถูกต้องตามธรรมที่แท้จริง... มีเมตตากรุณาไม่นิ่งเฉยดูค้ายต่อความทุกข์ยาก การถูกกดขี่กดขี่อดอยากและสิ้นหวังที่เกิดแก่เพื่อนมนุษย์^{๖๔}

๒.๘ แนวคิดทฤษฎีสังคมนิยม

ประวัติศาสตร์สังคมเป็นประวัติศาสตร์แห่งความขัดแย้งทางชนชั้น ซึ่งได้มีนักวิชาการหรือผู้รู้ทั้งหลายในอดีตได้พยายามหาทางออกหรือวิธีแก้ไข แต่ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาได้สมบูรณ์ คาร์ล มาร์กซ์ได้เสนอแนวคิดรูปแบบสังคมนิยมว่าเป็นทางแก้ปัญหาสังคมที่ยั่งยืน

๒.๘.๑ ลักษณะของแนวคิดสังคมนิยม

สังคมนิยมเป็นสังคมที่คาร์ล มาร์กซ์ปรารถนาที่จะให้เกิดมีขึ้น ด้วยคาร์ล มาร์กซ์เชื่อว่าเมื่อสังคมนิยมพัฒนาถึงที่สุดแล้ว จะนำพาไปสู่สังคมคอมมิวนิสต์ที่มีความยุติธรรมเท่าเทียมอย่างแท้จริง สังคมคอมมิวนิสต์จะเป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อจากสังคมนิยมนั้นหมายความว่า ระบบสังคมนิยมจะต้องเป็นระบบสังคมที่เกิดขึ้นก่อนสังคมคอมมิวนิสต์ลักษณะของสังคมนิยมที่คาร์ล มาร์กซ์คาดหวังไว้โดยหลักใหญ่จะมีลักษณะ ดังนี้

๑. **รัฐกรรมาชีพ** การปกครองที่เป็นแบบรัฐกรรมาชีพ เป็นคณะกรรมการตัวแทนของมวลชนส่วนใหญ่ มีอำนาจเด็ดขาดเผด็จการและจะไม่มีอำนาจอื่นใดอยู่เหนืออำนาจรัฐ (Total Revolution) กฎหมายหรือกฎระเบียบใด ๆ จะถูกสร้างขึ้นเพื่อพิทักษ์สิทธิและเสรีภาพ

^{๖๓} R.N.Carew Hunt, *The Theory and Practice of Communism*, ฉันทิมา อ่องสุริย์ (แปล), *วิเคราะห์ลัทธิคอมมิวนิสต์*, หน้า ๑๖๒-๑๖๕.

^{๖๔} ชาญ กริสนัยบุระ, *ประวัติวิวัฒนาการความคิดสังคมนิยม*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ, ๒๕๔๕), หน้า ๔๘-๕๐.

หรือผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ ผลประโยชน์ส่วนตัวหรือส่วนรวมและผลประโยชน์ของประชาชนจะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยพื้นฐาน^{๖๕}

๒. **กรรมสิทธิ์ทรัพย์สินเป็นของส่วนกลาง** ปัจจัยเครื่องมือการผลิตจะเป็นของส่วนกลางที่ทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกัน โดยมีรัฐเป็นผู้บริหาร ให้เช่าหรือแบ่งปัน การจะมีสิ่งใดเพื่อการครอบครองจะมากหรือน้อย จำเป็นหรือรีบด่วน ต้องได้รับการอนุญาตหรือพิจารณายินยอมจากรัฐ

๓. **โครงสร้างการผลิตเพื่อส่วนรวม** ระบบการผลิตทั้งหมดจะอยู่ในกำกับของรัฐ ซึ่งจะผลิตให้เป็นไปเพื่อสนองความต้องการของคนทั้งสังคม อีกทั้งแรงงานจะถูกใช้ไปเพื่อผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ในสังคม^{๖๖} ทุกคนในสังคมจะได้รับผลตอบแทนตามความสามารถและความจำเป็น จะทำให้ผู้ใช้แรงงานได้ใช้เวลาทำการผลิตน้อยลง แต่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น^{๖๗}

บทบาทของรัฐในอดีต คาร์ล มาร์กซมองว่า รัฐนั้นเป็นสิ่งที่เลวร้าย เพราะรัฐเป็นอาวุธเครื่องมือที่ชนชั้นผู้ปกครองนำมาใช้กับเหล่ากรรมาชีพ การมีรัฐจึงเป็นสัญลักษณ์ของการดำรงอยู่ของชนชั้น เมื่อเหล่ากรรมาชีพขึ้นเป็นผู้ปกครองรัฐ สถานะของรัฐจึงไม่ใช่เป้าหมายสุดท้ายของเหล่ากรรมาชีพ แต่ภาวะจำเป็นที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ กรรมาชีพจำเป็นต้องใช้อำนาจรัฐเพื่อจัดระบบสังคมใหม่ เมื่อระบบโครงสร้างการผลิตสมบูรณ์เต็มที่แล้ว เมื่อนั้นรัฐกรรมาชีพจะยกเลิกอำนาจปกครองสูงสุดของตนเองให้คงเหลือแต่การบริหารจัดการนี้คือเป้าหมายสุดท้ายของสังคมนิยม ที่จะให้รัฐอันเป็นสัญลักษณ์แห่งชนชั้นได้สูญสลายไปในที่สุด

^{๖๕} Karl Marx and Frederick Engels, **Selected Works, Vol.1**, pp. 126-127. และดู คาร์ล มาร์กซ, เฟรเดอริค เองเงิลส์, **คำประกาศแห่งความเสมอภาค**, หน้า ๗๐-๗๑.

^{๖๖} อรรถ ปิ่นเกตุมณี, **ความคิดทฤษฎี: ระบบสังคมนิยม**, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.firelamtung.com/modules.php?op=modload&name=70&mode=thread&order=0&thd=> [๒๐มกราคม ๒๕๕๖]

^{๖๗} พันเอก(พิเศษ) นวม สงวนทรัพย์, **สังคมวิทยาศาสนา**, (กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๗), หน้า ๑๓๓.

๒.๘.๒ การปฏิบัติ

การผลิตต่อเนื่องอันยาวนานได้ก่อให้เกิดระบบอุตสาหกรรม เมื่ออุตสาหกรรมได้ขยายตัวมากขึ้น ปัญหาที่เกิดจากระบบทุนนิยมก็เพิ่มมากขึ้นตามตัว ซึ่งก็เป็นเหตุให้กรรมกรได้รวมกลุ่มกันเพื่อเรียกร้องความยุติธรรมหรือต่อต้านการกดขี่เอารัดเอาเปรียบ ของนายทุน จำนวนกรรมกรที่เพิ่มมากขึ้นทำให้กรรมกรเกิดสำนึกแห่งชนชั้น คือ มีความรู้สึกได้ต่อกำลังอำนาจในการต่อรองของตน^{๒๒} กล่าวคือ การได้มารวมตัวกันทำให้พวกเขาได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือวิเคราะห์ปัญหา ทำให้พวกเขาได้เห็นการมีอยู่ของชนชั้นอันเป็นรากเหง้าของความไม่ยุติธรรม และยังได้เห็นความจำเป็นของการรวมตัวกันให้เป็นปึกแผ่น เพราะถ้ากรรมกรไม่รวมตัวกันพวกเขาจะตกอยู่ในภาวะความเป็นศัตรูของกันและกันเสียเอง ในฐานะที่ต้องเป็นผู้แข่งขันกันเองในระบบทุน ดังนั้น กรรมกรจำเป็นต้องรวมตัวกันเพื่อสร้างฐานอำนาจ และขยายพลังอำนาจเพื่อปกป้องผลประโยชน์ร่วมกันของชนชั้นกรรมกร^{๒๓} ในที่สุดพลังอำนาจของกรรมกรได้หันไปสู่การต่อสู้ปฏิบัติเพื่อล้มล้างอำนาจรัฐ ดังนั้น ในการปฏิบัติของชนชั้นกรรมกร อาวุธเบื้องต้นในการต่อสู้ ก็คือ ขนาดที่มีจำนวนมากและเป็นปึกแผ่น มวลชนมหาศาลจะกลายเป็นกองกำลังทหารหรืออาวุธที่ทรงพลัง เพื่อการล้มล้างปฏิวัติอำนาจรัฐเก่าแล้วสถาปนารัฐกรรมกรขึ้น

๒.๘.๓ วิธีการปฏิบัติ

ภายใต้ระบบชนชั้น เราจะพบว่าประวัติศาสตร์สังคมที่ผ่านมาได้มีการปฏิวัติล้มล้างอำนาจชนชั้นปกครองมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นสงครามกษัตริย์รบกับกษัตริย์ กษัตริย์รบกับกลุ่มทุน เป็นต้น การปฏิวัติหรือรัฐประหารดังกล่าวไม่ใช่การปฏิวัติเพื่อการปลดปล่อยที่แท้จริง แต่เป็นเพียงการเปลี่ยนกลุ่มอนุรักษ์หน้าใหม่เพื่อเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ เพราะระบบชนชั้นแห่งการครอบงำและการกดขี่ขูดรีดเอารัดเอาเปรียบยังคงอยู่เหมือนเดิม เช่น ถ้าชนชั้นกลางนายทุนจะปฏิวัติก็เพราะว่าพวกเขารักษาสถิติผลประโยชน์ในอนาคตของพวกเขา^{๒๔}

^{๒๒} กุหลาบ สายประดิษฐ์, *ปรัชญาของลัทธิมาร์กซิสม์*, หน้า ๕๐-๕๑.

^{๒๓} ลิวอิส เอ. โคเชอร์, *แนวความคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยา* ตอน คาร์ล มาร์กซ์, จามะรีพิทักษ์วงศ์ (แปล), (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๓), หน้า ๑๖.

^{๒๔} คาร์ล มาร์กซ์, เฟรเดอริก เองเงิลส์, *แถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์*, หน้า ๘๐-๘๑.

ดังนั้น กลุ่มกรรมาชีพเท่านั้นที่เป็นกลุ่มชนชั้นที่ทำการปฏิวัติที่แท้จริง เพราะเป็นเหตุให้ชนชั้นได้เสื่อมสลายและดับสูญไปอย่างแท้จริง

การปฏิวัติของชนชั้นกรรมาชีพจะถูกกำหนดภายใต้เงื่อนไขของความขัดแย้งที่ได้สุกงอมเต็มที่แล้ว กล่าวคือ ระดับขั้นของระบบนายทุนได้เจริญเติบโตขยายตัวอย่างเต็มที่แล้ว และสภาพของการกดขี่เอารัดเอาเปรียบได้กระทำกันอย่างเปิดเผยไม่ปิดบังและหนักร่นหวง พร้อมทั้งชนชั้นกรรมาชีพก็จะเผชิญกับปัญหาทางเศรษฐกิจ เช่น ปัญหาความยากจน เครื่องจักรสมัยใหม่ การตกงาน ค่าจ้างต่ำ ค่าครองชีพสูง เป็นต้น ซึ่งจะนำไปสู่การประท้วง จลาจลหรือสงครามกลางเมืองครั้งแล้วครั้งเล่า นั่นก็จะเป็นเหตุให้ชนชั้นกรรมกรมีสำนึกตื่นรู้ร่วมกันและหันหน้าเข้าสู่รัฐ เพื่อทำการล้มล้างปฏิวัติต่อต้านรัฐด้วยวิธีเผด็จการรุนแรง เด็ดขาดต่อสิทธิและเสรีภาพของนายทุน^{๓๕} พร้อมทั้งเข้าควบคุมอำนาจทางการเมือง^{๓๖} โดยจัดตั้งรัฐกรรมาชีพขึ้นเพื่อเข้าทำลายระบบชนชั้นเก่า ยึดกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินส่วนตัวและยกเลิกตำแหน่งหน้าที่ของชนชั้นรัฐเก่า ยึดเครื่องมือปัจจัยการผลิตทั้งหมดให้ตกเป็นของกองกลางแล้วเพิ่มกำลังผลิตให้เร็วที่สุดมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เปลี่ยนแปลงระบบการผลิตให้มีเป้าหมายเพื่อรับใช้สังคมไม่ใช่เพื่อการค้าหาผลกำไร เปลี่ยนจากแรงงานผู้รับใช้ทุนมาเป็นแรงงานเพื่อตนเองและสังคม และทำการแบ่งปันกระจายรายได้ผลผลิตออกไปทั่วสังคม^{๓๗}

๒.๘.๔ อำนาจเผด็จการเพื่อมวลชน

ในประวัติศาสตร์ ชนชั้นล่างได้ทำการปฏิวัติครั้งแล้วครั้งเล่ากลับไม่ประสบความสำเร็จ ข้าวร้ายโดนถูกกดขี่อย่างแตกพ่าย ถูกประหารหรือกักขัง ลงโทษ ทรมานต่าง ๆ นานา แม้กระทั่งถูกกลืนกลับกลายเป็นเข้าสู่ระบบของชนชั้นสูงก็มี ดังนั้น ในการต่อสู้ของกรรมาชีพจำเป็นจะต้องใช้อำนาจเผด็จการ เพื่อเข้าทำลายระบบชนชั้นให้หมดสภาพ

^{๓๕} Karl Marx and Frederick Engels, **Selected Works, Volume One**, pp. 98-137.

^{๓๖} Karl Marx and Frederick Engels, **Selected Works, Vol.1**, p. 120. และ คาร์ล มาร์กซ, เฟรเดอริค เองเกิลส์, **คำประกาศแห่งความเสมอภาค**, หน้า ๔๕-๕๐.

^{๓๗} Ian Hampsher-monk, **A History of Modern Political Thought :Major Political Thinkers from Hobbes to Marx**, p. 529.

รวมทั้งการสลายตัวของรัฐเก่าด้วย^{๗๘} คาร์ล มาร์กซยืนยันในหลักการนี้ว่า การได้มาซึ่งอำนาจรัฐจะต้องใช้อำนาจกำลังอย่างรุนแรงเด็ดขาด การบริหารจัดการระบบเศรษฐกิจและการเมืองต้องเป็นไปในแบบระบบรัฐเผด็จการของชนชั้นกรรมาชีพ (The Revolutionary Dictatorship of The Proletariat)^{๗๙} เพื่อการก้าวข้ามไปสู่สังคมคอมมิวนิสต์ที่ปราศจากชนชั้น^{๘๐} เพราะการได้มาซึ่งอำนาจรัฐมิอาจได้มาด้วยการอ่อนวอนร้องขอ แต่ความจริงจะต้องได้มาด้วยการต่อสู้เข้ายึดแย่งยึดอำนาจจากรัฐเก่าที่เด็ดขาดและรวดเร็ว โดยทั้งนี้รัฐเผด็จการกรรมาชีพจะทำการกวาดล้างแนวคิด ความเชื่อ หรือระบบการผลิตแบบเก่าที่เป็นปฏิปักษ์กับอุดมการณ์ของรัฐให้หมดสภาพ^{๘๑} จะต้องไม่มีอำนาจโดยอยู่เหนืออำนาจรัฐกรรมาชีพ เมื่อมีอำนาจก็ต้องแสดงอำนาจและรักษาอำนาจไว้ให้ได้อย่างเด็ดขาด^{๘๒} เพราะความจริงอำนาจเป็นเครื่องมือที่จะทำให้มนุษย์บรรลุถึงสิ่งที่เขาปรารถนาและคุ้มกันสิ่งที่เขามีอยู่ไม่ให้คนอื่นแย่งชิงไป^{๘๓} ดังนั้นหน้าที่ของรัฐกรรมาชีพไม่ใช่เพียงแค่แสวงหาและรักษาอำนาจเผด็จการ แต่ยังต้องใช้อำนาจเผด็จการนั้นเข้าทำลายอำนาจระบบกลไกของรัฐเก่าด้วย รัฐกรรมาชีพจะต้องเป็นระบบรัฐเผด็จการ^{๘๔} เพราะจะต้องเผชิญกับปัญหามากมายและยาวนาน ด้วยสืบเนื่องจากสังคมเก่าได้คลอดสังคมใหม่ คือ สังคมนิยมออกมา^{๘๕} จึงเป็นเหตุให้สังคมใหม่ยังคงมีร่องรอยของสังคมเก่าอยู่ ดังนั้น ถ้าไม่มีความเด็ดขาดรุนแรงหรือความชัดเจนในเป้าหมาย ทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติ ก็อาจล้มเหลวหรือถูกกลืนย้อนกลับกลายเป็นสังคมแบบเก่าหรือเป็นชนชั้นนายทุนขุนนางเหมือนเดิม

^{๗๘} Karl Marx and Frederick Engels, **Selected Works**, Vol.1, p. 528.

^{๗๙} Karl Marx, “**Critique of the Gotha Program**” in Allen W.Wood, ed., Marx: Selections, (New York:Macmillan Publishing Company, 1988), p.196.

^{๘๐} Geroge H. Sabine, **A History of Political Theory**, 3 rd. edition (New York: Holt Rinchart and Winston, 1961), p. 636.

^{๘๑} Karl Marx, “**Critique of the Gotha Program**” in Allen W.Wood, p.196.

^{๘๒} กวี อิศริวรรณ ดร., ๒๐ ความคิดทางการเมือง, (กรุงเทพ :บริษัทสยามบรรณ จำกัด, ม.ป.ป.), หน้า ๓๕.

^{๘๓} ถาวร สุขาภิณยา, “องค์อธิปัตย์กับสังคมการเมือง”, เอกสารการสอนชุดวิชา ปรัชญาการเมือง หน่วยที่ ๖ – ๑๑, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๒), หน้า ๒๖๒.

^{๘๔} Karl Marx, **Critique of the Gotha Programme**, Selected Works, p. 565.

^{๘๕} พลศักดิ์ จิรไกรศิริ, **ความคิดทางการเมืองสมัยใหม่**, หน้า ๘๕-๘๐.

ความรุนแรงหรือเผด็จการนี้เกิดจากการมุ่งเป้าเพื่อต้องการปฏิวัติหรือทำลายการครอบงำทางชนชั้น ซึ่งเป็นรากเหง้าของความอยุติธรรม^{๔๖} เหมาเจอตุงกล่าวยืนยันเหตุผลไว้ว่างานด้านการปฏิวัติเป็นเรื่องที่จะต้องหลังเลียด นื่องชาย นื่องสาว ภรรยาและบุตรข้าพเจ้าล้วนแต่ถือว่าการปฏิวัติจะสำเร็จได้ก็จำเป็นต้องมีการเสียสละแม้กระทั่งชีวิต^{๔๗} การชักช้าลังเลใจจะทำให้เสียขบวนใหญ่ตามตำราพิชัยสงครามซุนวู ที่กล่าวว่า เมื่อรบพึงชนะรวดเร็ว ยึดเยื่อกำลังก็จะเปลี่ยน ขวัญทหารก็จะเสีย ติเมืองจักไร้พลังถ้ามัวทำศึกนอกประเทศนาน และในประเทศก็พลอยจกขาดแคลน^{๔๘} โดยความเป็นจริงแล้วอำนาจเผด็จการถูกนำไปใช้ในทุกระบบการปกครอง ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ถูกจำกัดไว้เฉพาะสังคมนิยม ดังจะเห็นได้จากแนวคิดปรัชญาการเมืองของมาเคียวเวลลีที่สนับสนุนให้ระบบกษัตริย์ปกครองแบบเด็ดขาด (Absolute Despotism) เพียงอย่างเดียวเท่านั้น^{๔๙} ด้วยเชื่อว่าการปกครองแบบเด็ดขาดเป็นระบบที่ดีที่สุดสำหรับกษัตริย์ เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องนำมาใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอันยิ่งใหญ่ คือ ความสงบสันติของบ้านเมือง^{๕๐} นอกจากนี้ ท่านพุทธทาสยังมีมุมมองเพิ่มเติมว่าคนดีเป็นเผด็จการแบบคนดีก็ยิ่งดี คนดีมีเครื่องมือเป็นเผด็จการ คือ ทศพิธราชธรรมจะเป็นของผู้เผด็จการที่ดีที่สุด^{๕๑} หลักทศพิธราชธรรม^{๕๒} คือ เป็นหลักที่จะให้เกิดความเคารพ ความรัก เป็นสิ่งคุ้มครอง ป้องกัน รักษาและอำนวยประโยชน์แก่หมู่คณะ^{๕๓} เป็นทั้งสังคมนิยมและเป็นทั้งสังคมนเผด็จการ, ที่ว่าเป็นสังคมนิยม คือ เป็นผู้ทำเพื่อผู้อื่น เป็นผู้ทำหน้าที่ให้เกิดการ

^{๔๖} Theda Skocpol and Ellen Kay Trimberger, “Revolution : A Structural Analysis,” Jack A. Goldstone edited by, *Revolutions : Theoretical Comparative and Historical Studies*, second edition, (Harcourt Brance College Publishers, 1994), p. 64.

^{๔๗} บุญศักดิ์ แสงระวี, *ครอบครัวยุติธรรมของเหมาเจอตุง*, (กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ, ๒๕๔๓), บทนำ.

^{๔๘} บุญศักดิ์ แสงระวี (แปล), *เปรียบเทียบยุทธศิลป์ ซุนวู กับ เหมาเจอตุง*, (กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ, ๒๕๔๐), หน้า ๑๑๕.

^{๔๙} ประยงค์ สุวรรณบุปผา, *รัฐปรัชญา แนวคิดตะวันออก – ตะวันตก*, หน้า ๑๒๖.

^{๕๐} *เรื่องเดียวกัน*, หน้า ๑๒๖.

^{๕๑} ปรีชา ช้างขวัญยืน, *ธรรมรัฐ-ธรรมราชา*, (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๒๐๐.

^{๕๒} พุทธทาสภิกขุ, *ธรรมบรรยายชุดทศพิธราชธรรม*, (กรุงเทพฯ: สหมิตร, ๒๕๓๑), หน้า ๒๕-๒๘.

^{๕๓} สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน), *ทศพิธราชธรรมของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่*, (กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๓๔.

เฉลี่ยส่วนเกิน จัดการเอาเปรียบกัน, ส่วนที่ว่าเป็นเผด็จการ ก็คือทำการโดยเด็ดขาด และโดยทันทีเพื่อให้เกิดผลอย่างรวดเร็ว^{๕๔}

รัฐกรรมาชีพเป็นรัฐตัวแทนของกลุ่มคนแรงงาน ซึ่งทำหน้าที่เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเป็นเผด็จการ ปัญหามิใช่ว่าการใช้อำนาจเผด็จการ แต่อยู่ที่ว่าใครเป็นคนใช้อำนาจนั้นและใช้ไปเพื่อใครหรือเพื่ออะไรต่างหาก นอกจากนี้การบริหารของรัฐกรรมาชีพจะต้องปรับตัวให้ทันกับสภาพปัญหา เงื่อนไขหรือสิ่งแวดล้อมของแต่ละประเทศอยู่เสมอ โดยคาร์ล มาร์กซ์ยืนยันว่า หลักการหรือทฤษฎีการปฏิวัติเผด็จการที่จะประสบความสำเร็จ มิใช่เพียงการยึดติดตัวอักษรตำราหรือคัมภีร์แบบเถรตรง เพราะถ้าเป็นเช่นนั้นก็จะทำให้การต่อสู้ที่หลุดลอยไปจากความเป็นจริงในปัจจุบัน... โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดทฤษฎีที่ไม่เกี่ยวข้องกับสภาพการณ์หรือเงื่อนไขที่เป็นอยู่ในขณะนั้น แนวคิดทฤษฎีนั้นย่อมไร้ประโยชน์และกลับจะเป็นโทษอันตรายเสียด้วยซ้ำ^{๕๕} ดังนั้น การปกครองด้วยรัฐเผด็จการจึงเป็นสิ่งจำเป็นตามสภาพปัญหาในช่วงระยะขณะหนึ่งเท่านั้น เข้ากับหลักการที่ว่าแนวคิดทฤษฎีสังคมนิยมจำเป็นต้องถูกวิจารณ์ ปรับปรุงแก้ไข และเสริมต่อยอดให้สมบูรณ์ทันต่อยุคสมัยอยู่เสมอ^{๕๖}

๒.๘.๕ ทรัพย์สินส่วนตัว

ปัญหาความไม่ยุติธรรมในสังคม คือ ความแตกต่างในด้านความร่ำรวยและความสุขสบายระหว่างชนชั้นนายทุนกับคนส่วนใหญ่ของสังคม นั้นหมายความว่า คนที่รวยก็ยิ่งรวยมากขึ้น ส่วนคนที่ยากจนก็เพียงได้ยกฐานะขึ้นมาบ้างบางส่วน ปัญหาความเลื่อมล้ำ ความไม่เท่าเทียมกัน และความยากจนของคนในสังคมจะไม่สามารถแก้ไขได้ ตราบใดที่ระบบโครงสร้างปัจจัยการผลิตหรือการครอบครองวัตถุผลิตหรือทรัพย์สินส่วนตัวอันมหาศาลยังคงอยู่ในมือของกลุ่มชนชั้นนายทุน ปัจจัยการผลิตได้ตกอยู่ในอำนาจการ

^{๕๔} ปรีชา ช้างขวัญยืน, *ความคิดทางการเมืองของท่านพุทธทาส*, (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๓๒.

^{๕๕} จดหมายถึงนักข่าวชาวคัทซ์ ชื่อ โดเมลา นอยเวินสตุส ลงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๘๘๑ ในหนังสือฉบับรวบรวมงานและเอกสารของมาร์กซ์และเอดเงิลส์: Marx-Engels, *Selected Correspondence*, (1935), p.387. อ้างใน R.N.Carew Hunt, *The Theory and Practice of Communism*, ฉันทิมา อ่องสุริย์ (แปล), *วิเคราะห์ลัทธิคอมมิวนิสต์*, หน้า ๒๑๖.

^{๕๖} Leszek Kolakowski, *Marxism and Beyond*, (Pall Mall Press, London, 1969), pp. 180-181.

ครอบครองของเหล่าชนชั้นนายทุนมาอย่างยาวนานและมากเกินไปกว่าที่จะแก้ไขได้ การที่จะร้องขอบริจาคหรือได้รับการยินยอมจากชนชั้นนายทุนผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินมหาศาลเพื่อการเฉลี่ยแบ่งปันความร่ำรวยร่วมกันย่อมมีอาจกระทำได้โดยสมบูรณ์ในระยะยาว เพราะชนชั้นนายทุนเหล่านั้นย่อมหาวิธีทางทุกรูปแบบในกีดกันชนชั้นล่างและทำการปกป้องผลประโยชน์ของตน เช่น การออกกฎหมายหรือนโยบายเพื่อเอื้อธุรกิจ หรือไม่ก็ใช้ระบบการโฆษณาหรือการศึกษา และศาสนาเป็นเครื่องมือสร้างภาพลักษณ์อภิสัทธาขึ้น เป็นต้น ดังนั้น คาร์ล มาร์กซจึงกำหนดให้รัฐกรรมาชีพทำการปฏิวัติอย่างรุนแรง เพื่อเข้ายึดกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินมหาศาลของเหล่านายทุนเข้าเป็นของรัฐ เพื่อการบริหารจัดการด้วยการเริ่มต้นกันใหม่ อย่างน้อยที่สุดก็จะช่วยทำลายอำนาจของชนชั้นนายทุนเก่ามิให้กลับฟื้นตัวขึ้นมาได้อีก

ในคำประกาศแห่งความเสมอภาค คาร์ล มาร์กซได้ให้หลักปฏิบัติ ๑๐ ประการแก่รัฐกรรมาชีพซึ่งได้กุมอำนาจบริหารไว้แล้ว แม้ว่าแต่ละประเทศจะมีวิธีการปฏิบัติที่แตกต่างกันตามสภาพแวดล้อม แต่ลักษณะส่วนใหญ่ก็จะปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน หลัก ๑๐ ประการนี้มีความหมายชัดเจนในการยกเลิกระบบกรรมสิทธิ์ ทำการยึดทุนและปัจจัยการผลิตเข้าเป็นของส่วนรวม พร้อมทั้งเพิ่มจำนวนพลังการผลิตอย่างรีบด่วนและมหาศาล^{๕๗} หลักปฏิบัติ ๑๐ ประการ ได้แก่

๑. ยกเลิกระบบกรรมสิทธิ์ในที่ดิน และนำค่าเช่าที่ดินทั้งหมดมาใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของส่วนรวม
๒. เก็บภาษีรายได้ที่ปรับปรุงแล้ว และทันสมัยอย่างหนัก
๓. ยกเลิกสิทธิมรดก
๔. ยึดทรัพย์สินของผู้อพยพที่ออกนอกประเทศและพวกกบฏ
๕. รวบรวมที่ดินเพื่อให้เข้ามาอยู่ในกำมือของรัฐ โดยทุนและการผูกขาดของรัฐ
๖. รวมการสื่อสาร คมนาคมและการขนส่ง โดยรัฐเป็นผู้บริหาร
๗. ขยายโรงงานและเครื่องมือในการผลิตซึ่งกระทำโดยรัฐ ทำการฟื้นฟูดินแดนที่รกร้างว่างเปล่าให้เป็นประโยชน์

^{๕๗} สุรพงษ์ ชัยนาม, มาร์กซและสังคมนิยม, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพฯ : ศยาม, ๒๕๕๓), หน้า ๑๓๗-๑๔๑.

๘. ขยายการรับผิดชอบอันเท่าเทียมกันไปสู่กรรมกรทั้งหลาย สมาชิกทุกคนจะต้องทำงาน ทำการจัดตั้งกองทัพอุตสาหกรรมเพื่อการเกษตรขึ้น

๙. ผสมผสานอุตสาหกรรมเข้ากับเกษตรกรรม ค่อย ๆ ทำลายภาวะความแตกต่างระหว่างเมืองและชนบทเป็นลำดับขึ้น เพื่อให้เกิดมีการกระจายประชากรออกไปทั่วประเทศ

๑๐. ให้การศึกษาเสรีสำหรับเยาวชนทั้งหลายโดยโรงเรียนของรัฐ ยกเลิกแรงงานเด็กในโรงงาน นโยบายการศึกษาจะต้องสอดคล้องกับระบบการผลิตอุตสาหกรรม^{๘๘}

หลักการเบื้องต้นนี้ถือว่าเป็นหลักปฏิบัติโดยภาพกว้างของระบบสังคมนิยม ซึ่งเป็นการเน้นย้ำให้รัฐเป็นเจ้าของที่ดินและเครื่องมือการผลิต เพื่อให้รัฐเป็นตัวแทนทางเศรษฐกิจในการผลิตเพื่อคนส่วนใหญ่ และเฉลี่ยแจกจ่ายเพื่อเป็นสมบัติส่วนตัวแก่ประชาชนตามความสามารถในการทำงานหรือตามสภาพความจำเป็นในการดำรงชีวิต โดยยึดถือกฎความเสมอภาคเท่าเทียมเป็นหลักการสำคัญ หลักการเช่นนี้จะเกิดผลดี

๑. กรรมกรแรงงานจะใช้เวลาทำงานน้อยลง เพราะเป็นการทำงานด้วยความสามารถแบบกลุ่มคณะ ทำให้มีจำนวนคนงานมาก เป็นการเฉลี่ยช่วยกันทำงาน งานหนักจะกลายเป็นงานเบา งานยากก็จะกลายเป็นงานง่าย งานเสร็จช้าก็จะกลายเป็นงานเสร็จเร็ว ทำให้มีเวลาว่างเป็นของตัวเองในการที่จะพัฒนาตนเองในสิ่งที่ตนเองชอบถนัด

๒. จำนวนผลผลิตรายได้จะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะผลผลิตกำไรไม่ถูกกักตุนไปเป็นของนายทุน อีกทั้งผลผลิตที่จำเป็นและขาดแคลนก็จะถูกผลิตขึ้นโดยไม่ต้องกังวลเรื่องลิขสิทธิ์และกำไร ทำให้ผลผลิตไม่ล้นตลาดหรือขาดแคลน

๓. ความเจริญย่อมจะเกิดขึ้นแก่สังคม เพราะเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องขยายโอกาสเฉลี่ยความร่ำรวย กระจายหรือแบ่งปันผลผลิตออกสู่ชนบท ด้วยสำนึกในฐานะชนชั้นแรงงานผู้ร่วมหัวอกชะตากรรมกัน^{๘๙} ซึ่งไม่ใช่การร้องขอความเมตตาอุปถัมภ์ที่เคยกระทำกันมาในระบบนายทุน^{๙๐}

^{๘๘} Karl Marx and Frederick Engels, **Selected Works, Vol.1**, pp. 126-127. และดู คาร์ล มาร์กซ, เฟรเดอริก เองเงิลส์, **คำประกาศแห่งความเสมอภาค**, หน้า ๗๐-๗๑.

^{๘๙} ศิวินันท์ ศิริเพ็ชร, “มโนทัศน์ชนชั้นของคาร์ล มาร์กซและ แมกซ์ เวเบอร์ : มโนทัศน์ชนชั้น ของสังคมไทย”, จาก <http://www.artgazine.com/shoutouts/viewtopic.php?t=10876> [๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖].

^{๙๐} พันเอก(พิเศษ) นวม สวงวนทรัพย์, **สังคมวิทยาศาสนา**, หน้า ๑๓๓.

คาร์ล มาร์กซ์ เชื่อมั่นว่าหลักการ ๑๐ ประการดังกล่าวเป็นหลักการที่สามารถแก้ปัญหาการเอารัดเอาเปรียบ การกดขี่ขูดรีด ความไม่ยุติธรรมต่าง ๆ และสามารถสร้างความเสมอภาคเท่าเทียมกันอย่างแท้จริง แต่การที่จะมาถึงขั้นระดับนี้ได้ ในเบื้องต้นรัฐกรรมาชีพจะต้องดำเนินการแทรกแซงในลักษณะเผด็จการ เพื่อเข้ายึดเอากรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินและโครงสร้างอำนาจทางการผลิตของชนชั้นนายทุน ซึ่งเป็นวิธีดำเนินการเคลื่อนไหวที่จะขาดเสียมิได้ เพราะเป็นหัวใจสำคัญในฐานะที่เป็นเครื่องมือของการปฏิวัติเพื่อการเปลี่ยนแปลงทั้งหมด^{๑๐๑} กล่าวคือ การยึดคืนกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินของผู้มีอำนาจเป็นสิ่งต้องทำ เพราะมันเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการปฏิวัติเพื่อการทำลายหรือสูญสลายสถานะของชนชั้นเก่า

๒.๘.๖ การแบ่งปันผลผลิต

การได้มาซึ่งอำนาจรัฐของชนชั้นกรรมาชีพนั้น เป็นขั้นตอนที่ต้องต่อสู้มาด้วยความยากลำบากและต้องใช้เวลาาน แต่การบริหารจัดการกลับเป็นสิ่งที่ยากยิ่งกว่า เพราะหน้าที่หลักของรัฐของกรรมาชีพอีกอย่างหนึ่ง คือ การเป็นผู้จัดระบบการผลิตโดยแบ่งงานและแบ่งคนจำนวนมากให้ช่วยกันทำการผลิต และทำการแจกจ่ายแบ่งปันผลผลิตแก่คนจำนวนมากอย่างทั่วถึง ในระบบสังคมนิยม ทุกคน คือ กรรมกรผู้ต้องใช้แรงงานในการผลิตเพื่อช่วยกันในการขับเคลื่อนการผลิตของประเทศอย่างทรงพลัง ทุกคนต้องมีหน้าที่ร่วมกันในการต่อสู้กับการงานในโรงงานหรือชุมชนด้วยความขยันและมีความสุข ภายใต้ความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของในงานและผลผลิตนั้น ซึ่งจะต่างจากสถานะของกรรมกรในอดีตที่แรงงานของเขาเป็นสินค้าชนิดหนึ่ง และทำงานแบบเป็นทาสของนายทุนและเป็นเหมือนเครื่องจักรที่ต้องทำงานเป็นรายชั่วโมงหรือรายวัน^{๑๐๒}

ในอดีตผลผลิตตกเป็นของชนชั้นผู้มีอำนาจ และผลผลิตนั้นได้กลายเป็นกำแพงบั่นหรือเป็นศัตรูที่ย้อนกลับมาทำลายกรรมกรแรงงานเสียเอง กล่าวคือ เงินทุนเหล่านั้นได้เป็นเสบียงกำลังให้เหล่านายทุนมีอำนาจซื้อหรือขยายการครอบครองได้อย่างไร้ขีดจำกัด และรวมทั้งเงินเดือนค่าจ้าง รัฐ ทหาร ตำรวจ ที่ทำหน้าที่ออกกฎระเบียบหรือปกป้องคุ้มครอง

^{๑๐๑} คาร์ล มาร์กซ์, เฟรเดอริก เองเงิลส์, *แถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์*, หน้า ๑๐๑-๑๐๒.

^{๑๐๒} Karl Marx and Frederick Engels, *Selected Works*, Vol.1, p. 110. และ คาร์ล มาร์กซ์, เฟรเดอริก เองเงิลส์, *คำประกาศแห่งความเสมอภาค*, หน้า ๓๓.

อาณาเขตดินแดนที่เป็นผลประโยชน์ของนายทุนหรือศักดินา ภายใต้ข้ออ้างความจำเป็นหรือข้ออ้างความอยู่รอดของชาติ โดยนัยยะนี้เราจะเห็นว่าชนชั้นใดครอบครองผลผลิตไว้มาก ชนชั้นนั้นย่อมมีอำนาจในการควบคุมรัฐและควบคุมมวลชน ดังนั้น คาร์ล มาร์กซ์ จึงมุ่งทำลายชนชั้นนายทุนก่อนเพื่อการเข้ายึดครองปัจจัยการผลิต และยกเลิกระบบ ตำแหน่ง ยศ อำนาจหน้าที่ของข้าราชการด้วยการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่รัฐทุกประเภทแทนที่ระบบข้าราชการขุนนาง^{๑๐๓} หันมาเน้นสร้างกองทัพอุตสาหกรรมและการผลิตด้านการเกษตร^{๑๐๔} สร้างกลุ่มมวลชนกรรมาชีพให้รักษาและปกป้องรัฐ เป็นกองทัพมวลชนกรรมาชีพ โดยกรรมาชีพเพื่อกรรมาชีพ เพื่อคนส่วนใหญ่

จากหลักการความเป็นเจ้าของร่วมกัน ทำให้แรงงานหรือผลผลิตที่เคยสร้างความร่ำรวยให้แก่ทุนในอดีตได้หันกลับมาเป็นพลังทุนรับใช้กรรมกรแรงงาน ผลผลิตที่ผลิตได้จะตกเป็นของกองกลางและทำการแจกจ่ายไปในหลายรูปแบบ เช่น สวัสดิการ เงินเดือน ทรัพย์สินสาธารณะ เป็นต้น เพื่อเป็นหลักประกันให้แก่ทุกคนว่าจะมีอยู่มีกินหรือมีใช้อย่างไม่ขาดแคลน ทุกคนจะรู้สึกได้ถึงความมั่นคงทางปัจจัยสี่ เพราะถ้าทุกคนมีก็มีด้วยกันทั้งหมดหรือถ้ายากจนขาดแคลนก็จะยากจนขาดแคลนด้วยกัน โดยความเป็นจริงถ้ากรรมกรแรงงานช่วยกันผลิตในเป้าหมายเดียวกัน ถ้าขาดแคลนหรือไม่มีย่อมไม่เกิดขึ้น เพียงแต่ความสมบูรณ์ดังกล่าวต้องอาศัยกาลเวลาในการสร้างตัวขึ้นมา

๒.๕ สิทธิเสรีภาพ ความยุติธรรมและความเสมอภาค

หลักสิทธิเสรีภาพ ความยุติธรรมและความเสมอภาคของสังคมนิยมได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการผลิตและการแบ่งปันผลผลิต กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงประวัติศาสตร์ของสังคมมนุษย์ตั้งแต่สังคมดั้งเดิมหรือสังคมบุรพกาล (Primitive Society) สังคมทาส (Slave Society) สังคมศักดินา (Feudal Society) สังคมนายทุน (Capitalist Society) และสังคมนิยม (Socialist Society) เกิดขึ้นจากการใช้แรงงานของกรรมกร แรงงานกรรมกร คือ ผู้สร้าง

^{๑๐๓} Leon Trotsky, **The Permanent Revolution, Results and Prospects**, (New Park Publications , London , 1975), pp. 152-157., โจ อิงกากรณ์, “ทฤษฎีปฏิวัติถาวรของ ลีออน ตรอทสกี”, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.marxists.org/thai/archive/marx-engels/1845/theses/index.htm> [๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖].

^{๑๐๔} Karl Marx and Frederick Engels, **Selected Works, Vol.1**, pp. 126-127. และ คาร์ล มาร์กซ์ คาร์ล มาร์กซ์, เฟรดริค เองเกิลส์, **คำประกาศแห่งความเสมอภาค**, หน้า ๗๐-๗๑.

ประวัติศาสตร์หรือสร้างวานรให้กลายเป็นมนุษย์^{๑๐๕} กล่าวคือ กรรมกรได้ต่อสู้กับการงานทำให้ก่อเกิดผลผลิตและการแลกเปลี่ยนหรือแบ่งปัน และการผลิตเท่านั้นที่เปลี่ยนชีวิตและสังคมมนุษย์และทำให้ชนชั้นอื่นร่ำรวยมั่งคั่งสุขสบาย ทั้ง ๆ ที่ตนเองกลับไม่มีสิทธิในปัจจัยการผลิตใด ๆ ภายใต้ระบบทุนนิยมนี้ สิทธิ เสรีภาพ และความยุติธรรมที่เผยแพร่หรือศึกษากันจึงเป็นแค่เพียงวาทกรรมของการโฆษณาของระบบชนชั้น เพื่อต้องการจะปกปิดอำพรางความไม่เท่าเทียมกันและการกดขี่ขูดรีดเอาเปรียบของตนต่อกรรมกรแรงงานในสังคม^{๑๐๖}

๒.๕.๑ แนวคิดสิทธิเสรีภาพ

ในรายละเอียดของแนวคิดสิทธิเสรีภาพ คาร์ล มาร์กซ์ได้ยึดหลักว่า สังคมประเทศชาติหรือผลประโยชน์ของรัฐต้องมาก่อนและสำคัญกว่าสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคล สิทธิเสรีภาพต้องอยู่ในกรอบที่สอดคล้องกับเป้าหมายของสังคมนิยม แม้ว่าคาร์ล มาร์กซ์จะยอมรับภาวะความมีอยู่ของปัจเจกภาวะ(individuality) และสังคมภาวะ(social being) แต่ว่าปัจเจกภาวะ(individuality)นั้น รัฐจะต้องจัดการหรือควบคุมสิทธิในทรัพย์สินส่วนตัว เพราะสิทธิในทรัพย์สินส่วนตัวจะทำให้คนเอาเปรียบและไม่ทำการผลิตแต่มีอยู่มีกิน รัฐในฐานะที่เป็นของคนส่วนใหญ่จึงละเมิดสิทธิเสรีภาพปัจเจกชนได้ เพื่อให้ได้มาซึ่งความยุติธรรม เพราะความยุติธรรมและความเสมอภาคคือเป้าหมายสูงสุด(มิใช่สิทธิเสรีภาพ) สิทธิเสรีภาพที่แท้จริงของสังคมนิยมจะปรากฏเมื่อผลผลิตมีมากมายล้นเหลือ เพราะสิทธิเสรีภาพของสังคมนิยม คือ ชีวิตที่ปลอดโปร่งเบาสบายไม่ต้องกังวลในเรื่องของปัจจัยสี่(ความเป็นอิสระด้านการเงิน) หรือการมีชีวิตที่มีเวลาพอสำหรับการแสวงหาสิ่งที่ดีเลิศ สิ่งทีประณีตสุขุมที่มนุษย์พึงเข้าถึงได้^{๑๐๗}

^{๑๐๕} บุญศักดิ์ แสงระวี และแวว ศศิธร, *วิวัฒนาการของลัทธิมาร์กซ์*, หน้า ๓๖.

^{๑๐๖} Kael Marx, "On the Jewish Question" in Karl Marx, *Early Writings*, (New York: Vintage Book, 1975), pp. 212-241.

^{๑๐๗} สมภาร พรหมทา, *ปรัชญาสังคมและการเมือง*, (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๖๘-๗๒, ๗๕-๘๐, ๑๓๐.

๒.๕.๒ แนวคิดความยุติธรรม

อุดมคติสูงสุดของสังคมนิยม คือ การพิทักษ์ไว้ซึ่งความเสมอภาคและความยุติธรรมในสังคม ความยุติธรรมมีพื้นฐานมาจากความเท่าเทียมกันทางด้านโอกาสในการพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์ตามความสามารถของตนที่จะเอื้ออำนวยได้ ดังนั้น เพื่อความเท่าเทียมกันรัฐต้องละเมิดสิทธิเสรีภาพปัจเจกบุคคลได้ โดยการยกเลิกกรรมสิทธิ์และไม่ต้องยอมรับสิทธิในทรัพย์สินส่วนตัว เพราะทรัพย์สินส่วนตัวจะเป็นทุนหรือฐานให้เกิดการกีดกันและการเอาเปรียบคนอื่น เมื่อจัดทรัพย์สินส่วนตัวให้เป็นของส่วนกลางแล้วทุกคนย่อมจะมีโอกาสที่จะทำมาหากินเสมอกัน^{๑๐๔} คาร์ล มาร์กซ์ได้แบ่งระดับความยุติธรรมออกเป็น ๒ ระดับ โดยอาศัยหลักการของการแบ่งปันผลผลิต ดังนี้

ขั้นเบื้องต้นที่ ๑ คนแต่ละคนได้ทำงานตามความสามารถของเขาแล้ว ได้รับการแบ่งปันผลผลิต(Distribution) หรือค่าตอบแทนตามผลงาน^{๑๐๕} หรือตามความสามารถที่เขาทำได้ (From Each According to His Ability)^{๑๐๖}

ขั้นสมบูรณ์ที่ ๒ ทุกคนทำงานตามความสามารถแล้ว ได้รับแบ่งปันผลผลิต(Distribution)ตามความต้องการหรือจำเป็น(เหมาะสมกับสภาพชีวิต)ของเขา (to Each According to His Needs)^{๑๐๗} (หรือตามเงื่อนไขที่เขาควรจะได้รับ)

หลักการเบื้องต้นดังกล่าวเป็นหลักของความยุติธรรมและความเท่าเทียมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของวิธีการแบ่งปันผลผลิต(Distribution) กล่าวคือ ความยุติธรรมมิใช่การแบ่งปันสิ่งๆ ที่เหมือนกันหรือเท่ากันให้แก่คนที่ทำงานเหมือนกันหรือเท่ากัน นั้นแสดงว่า แม้ว่าคนที่ทำงานเต็มความสามารถ แต่อาจได้รับผลตอบแทนแตกต่างกันได้ ถ้าหากว่าคนนั้นมีความจำเป็นในชีวิตที่ต่างกัน ที่สุดแล้วความจำเป็นในชีวิต คือ เกณฑ์ตัดสินที่สำคัญที่สุด^{๑๐๘} ดังนั้นรัฐสังคมนิยมต้องเข้าควบคุมกระบวนการผลิตทั้งหมดให้เป็นไปเพื่อตอบสนองคนส่วนใหญ่ เพื่อให้ผลผลิตมีมากเพียงพอต่อความต้องการของสังคม เมื่อนั้น ความยุติธรรม

^{๑๐๔} สมภาร พรหมทา, **ปรัชญาสังคมและการเมือง**, หน้า ๕๖,๑๐๑-๑๐๓,๑๓๑.

^{๑๐๕} R.N.Carew Hunt, **The Theory and Practice of Communism**, ฉันทิมา อ่องสุริย์ (แปล), **วิเคราะห์ลัทธิคอมมิวนิสต์**, หน้า ๓๕.

^{๑๐๖} Karl Marx, **The Economic & Philosophic Manuscripts**, pp. 188-189.

^{๑๐๗} Karl Marx, "Critique of the Gotha Programme," **Selected Works**, pp. 319-321..

^{๑๐๘} สมภาร พรหมทา, **ปรัชญาสังคมและการเมือง**, หน้า ๑๑๓-๑๑๔,๑๒๒.

ที่แท้จริงก็จะเกิดขึ้น นี่คือ โลกพระศรีอาริย์ของคาร์ล มาร์กซ์ ที่มนุษยชาติจะบรรลุถึงในอนาคต^{๑๑๓}

๒.๕.๓ ความเสมอภาคเท่าเทียม

ในมิติของความเสมอภาคเท่าเทียมกันนั้น เบื้องต้นเราต้องรู้ก่อนว่า คาร์ล มาร์กซ์ ได้ยอมรับในความแตกต่างของปัจเจกบุคคลที่ไม่เหมือนกัน โดยแบ่งความแตกต่างออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑. ความแตกต่างของคนที่ไม่ได้(ธรรมชาติ:พิการ) ซึ่งก็ควรจะได้รับผลตอบแทนเท่ากับคนอื่น

๒. ความแตกต่างของคนที่ได้(พฤติกรรม:ขยัน) ซึ่งควรได้รับผลตอบแทนไม่เท่ากับ(น้อยหรือมากกว่า)คนอื่น

คาร์ล มาร์กซ์ได้ยอมรับความแตกต่าง ๒ ระดับว่ามีอยู่จริงในธรรมชาติของมนุษย์ จึงเป็นไปได้และฝันธรรมชาติที่คาร์ล มาร์กซ์จะไปปรับแก้ไขให้คนสองระดับนี้มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ดังนั้น เมื่อเราถกเถียงความเสมอภาคเท่าเทียมกันในมิติของคาร์ล มาร์กซ์ จะต้องมีขอบเขตที่ไม่ใช่ลักษณะสองอย่างข้างต้น ดังนั้น ความเสมอภาคเท่าเทียมของคาร์ล มาร์กซ์ จึงหมายถึง การได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมเสมอเหมือนกันจากรัฐทั้งในด้านกายภาพ คือ ปัจจัย ๔ และด้านจิตใจ คือ ความรู้สึกปลอดภัย มีเกียรติ มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ สรุปความเสมอภาคเท่าเทียม ของคาร์ล มาร์กซ์ ก็คือ การได้เข้าถึงโอกาสของการทำมาหากินอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งก็ต้องทำการยกเลิกสิทธิกรรมสิทธิ์ในเครื่องมือหรือปัจจัยการผลิตส่วนตัวเสียก่อนเพื่อให้ทุกคนเสมอภาคกัน^{๑๑๔} ดังนั้น คาร์ล มาร์กซ์จึงได้ให้กำลังใจว่า ชนชั้นกรรมาชีพไม่มีอะไรจะต้องสูญเสียนอกจากโซ่ตรวนที่ผูกล่ามเขาไว้ และชีวิตทั้งหมด(สิทธิเสรีภาพ ความยุติธรรมและเสมอภาค)จะเป็นของเขาเมื่อพวกเขาชนะ ดังนั้น จงสามัคคีกันลุกขึ้นต่อสู้^{๑๑๕}

^{๑๑๓} กิริติ บุญถิโร, แก่นปรัชญาปัจจุบัน, (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๒), หน้า ๕๒

^{๑๑๔} สมภาร พรหมทา, ปรัชญาสังคมและการเมือง, หน้า ๑๑๑-๑๑๖, ๑๔๕-๑๕๓.

^{๑๑๕} Karl Marx and Friedrich Engels, *The Communist Manifesto*, pp. 43-44.

๒.๑๐ รัฐสังคมนิยม

จากเหตุผลความไม่เท่าเทียมกัน การเอารัดเอาเปรียบ การกดขี่ขูดรีดของชนชั้นนายทุนทำให้คาร์ล มาร์กซ์ได้มองหาวิธีการ คิดค้นและศึกษาทฤษฎีหรือหลักการทางปรัชญาที่จะมารองรับสนับสนุนอุดมการณ์ของเขา^{๑๑๖} ทั้งนี้เพื่อการปลดปล่อยชนชั้นกรรมาชีพที่ถูกครอบงำให้เป็นอิสระ^{๑๑๗} ซึ่งผลสรุปแห่งประตู่ที่เป็นทางออกสุดท้าย คือ การมีรัฐกรรมาชีพหรือรัฐสังคมนิยมที่จะพัฒนาความสมบูรณ์ไปสู่สังคมคอมมิวนิสต์ คาร์ล มาร์กซ์เชื่อมั่นว่ารัฐกรรมาชีพเมื่อเข้าถึงอำนาจรัฐแล้วจะไม่สร้างระบบชนชั้นขึ้นมาใหม่ แต่จะช่วยสร้างสังคมใหม่ที่ปราศจากชนชั้น (Classless Society)^{๑๑๘} เพราะชนชั้นกรรมาชีพเป็นชนชั้นสากล (universal class) ที่มีความสำนึกตระหนักรู้ถึงโทษภัยของการมีอยู่ของระบบชนชั้น ดังนั้นรัฐกรรมาชีพจึงเป็นความหวังและจะเป็นหัวขบวนหลักในการนำพามวลชนร่วมกันต่อต้านระบบชนชั้นเก่าให้สูญสลายตัวเร็วยิ่งขึ้นและจบสิ้นเบ็ดเสร็จเด็ดขาด อีกทั้งรัฐกรรมาชีพยังจะเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการรื้อระบบโครงสร้างการผลิตและจัดระบบการผลิตในรูปแบบใหม่

ภาพอัตลักษณ์ของรัฐสังคมนิยมจะปรากฏออกมาในหลายลักษณะตามกาลเทศะหน้าที่และสภาพปัญหาที่ต้องเผชิญในขณะนั้น ๆ กล่าวโดยสรุป คือ

๑.รูปแบบการปกครองของรัฐสังคมนิยมจะถูกกำหนดโดยชนชั้นกรรมาชีพเป็นการปกครองโดยตัวแทนจากคนส่วนใหญ่ เพื่อคนส่วนใหญ่ในประเทศ กล่าวคือผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครองคือกลุ่มคนที่มีสถานะหัวอกเดียวกัน ดังนั้น นโยบายหรือกฎหมายและระเบียบใด ๆ จะต้องเป็นไปเพื่อรับใช้และพิทักษ์ผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ ผลประโยชน์จากการผลิตที่เกิดจากส่วนใหญ่ของสังคม (หลังจากจัดสรรตอบแทนให้กับแต่ละคนและแต่ละภาคส่วนของสังคมตามหลักเกณฑ์แล้ว) จะย้อนกลับมาสร้างประโยชน์เพื่อ

^{๑๑๖} ยศ สันตสมบัติ ศ.ดร., จากวานรถึงเทวดา : มาร์กซิสม์และมานุษยวิทยามาร์กซิสม์, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๖), หน้า ๖.

^{๑๑๗} Karl Marx and Frederick Engels, **Selected Works, Volume One**, pp. 98-137. สำนวนแปล “คำประกาศแห่งความเสมอภาค”, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.baanjomayut.com/library/communist/page0.html> [๒๐ มกราคม ๒๕๕๖]

^{๑๑๘} Ian Hampsher-monk, **A History of Modern Political Thought :Major Political Thinkers from Hobbes to Marx**, p. 530.

ตอบสนองความต้องการและความมั่งคั่งต่อสังคมส่วนรวม ทั้งยังจะช่วยลดช่องว่างระหว่างรายได้และความเหลื่อมล้ำต่ำสูงของคนในสังคม

๒. รัฐจะเป็นผู้กำหนดระบบและเป้าหมายของการผลิต เพื่อตอบสนองความต้องการของคนทั้งสังคม มิใช่การผลิตเพื่อกักตุนหรือเพื่อเก็งกำไรที่ทำให้เกิดภาวะความขาดแคลนหรือล้นเกินในระบบตลาด

๓. รัฐจะเน้นให้ความสำคัญต่อผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว และผลประโยชน์ส่วนตัวจะต้องเกิดจากการแจกจ่ายแบ่งปันในส่วนที่เหลือจากส่วนรวม โดยผู้ใช้แรงงานจะได้รับผลตอบแทนตามคุณภาพผลงานตามปริมาณความสามารถของการใช้แรงงานในการผลิต

๔. รัฐกรรมาชีพในระยะเบื้องต้น จะยังคงประยุกต์ใช้ระบบการผลิตบางส่วนเหมือนชนชั้นนายทุน แต่จะต้องค่อย ๆ เปลี่ยนไปเป็นการผลิตเพื่อตอบสนองความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต และกรรมสิทธิ์ทั้งหมดในสังคมก็จะถูกเปลี่ยนถ่ายไปเป็นของส่วนกลางหรือส่วนรวม

๕. แรงงานในระบบการผลิตจะไม่ถูกขายเป็นสินค้าเพื่อการขูดรีด ในทางตรงกันข้ามกรรมกรแรงงานจะใช้แรงงานของตนในฐานะความเป็นเจ้าของในแรงงาน เพื่อผลิตผลประโยชน์แก่ตนและส่วนรวม

๖. ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคนในการผลิต จะค่อย ๆ พัฒนาไปสู่ความสัมพันธ์ที่ร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มิใช่เป็นความสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง

๗. รัฐกรรมาชีพจะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาหลังการผลิตไปสู่ระดับที่สูงที่สุด ไม่ติดขัดในปัญหาสิทธิหรือกำไรมากหรือน้อย เพราะมิได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสวงหาผลกำไร หากแต่เพื่อให้สังคมหรือผู้ใช้แรงงานได้ประโยชน์และได้ใช้เวลาทำการผลิตให้น้อยลง แต่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นต้น^{๑๑๕}

ทั้งหมดนี้ ระบบรัฐกรรมาชีพหรือรัฐสังคมนิยมล้วนมีความต้องการที่จะทำให้สังคมมนุษย์ทุกคนต่างช่วยเหลือกันซึ่งกันและกัน ต่างมีส่วนร่วมในกิจการของชุมชน ทำให้สังคมปราศจากการขูดรีด ปราศจากชนชั้น ปราศจากการกดขี่ขูดรีด และการเอารัดเอาเปรียบ และเป้าหมายสุดท้าย คือ การคาดหวังให้เป็นสังคมที่มีแต่การบริหารไม่มีรัฐปกครองครอบงำ

^{๑๑๕} อรรถาธิบาย ปิ่นเกตุฉนิ, ความคิดทฤษฎี: ระบอบสังคมนิยม, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.firelamtung.com/modules.php?op=modload&name=Newsad&order=0&thold=0> [๒๐ มกราคม ๒๕๕๖]

๒.๑๐.๑ รัฐในอุดมคติ

เมื่อรัฐกรรมาชีพได้จัดการเครื่องมือหรือปัจจัยการผลิตส่วนตัวให้กลายมาเป็นกรรมสิทธิ์เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ควบคุมการคมนาคมขนส่ง ขยายโรงงานอุตสาหกรรมด้านการเกษตร พื้นที่ดินแดนที่กว้างขวางเปล่า ขยายความรับผิดชอบไปสู่กรรมกรทั้งหลาย ลดภาวะความแตกต่างระหว่างเมืองและชนบทอย่างต่อเนื่อง^{๑๒๐} เมื่อผลผลิตถึงขั้นสมบูรณ์และความแตกต่างระหว่างสังคมหมดสิ้นไปแล้ว รัฐกรรมาชีพจะทำการยกเลิกสลายการมีอำนาจสูงสุดของตนในฐานะที่เป็นรัฐ เพราะรัฐเป็นสัญลักษณ์ของความตึงเครียดอีดิชและยังจัดเป็นชนชั้นประเภทหนึ่ง^{๑๒๑} ดังนั้น รัฐในสภาพเดิมจะถูกแทนที่ด้วยการจัดการบริหารวัตถุสิ่งของและการวางรูปแบบขบวนการผลิตที่ลงตัว^{๑๒๒} และนี่คือ ช่องทางพัฒนาที่จะนำไปสู่การดับสูญของรัฐ (the withering away of the state)^{๑๒๓} คงเหลือไว้แต่รูปแบบการบริหารจัดการท่ามกลางผลผลิตที่ไม่ขาดแคลน นั่นคือ การเข้าถึงขั้นภาวะสังคมคอมมิวนิสต์

ฉะนั้น รัฐที่คาร์ล มาร์กซ์ต้องการเบื้องต้น คือ ระบบรัฐแบบสังคมนิยมของเหล่ากรรมาชีพ อันจะนำไปสู่สังคมอุดมคติที่สมบูรณ์พร้อม คือ สังคมคอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นลำดับขั้นพัฒนาการของสังคมที่จะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอนตามกฎวิภาษวิธี(dialectic) หรือวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ สังคมคอมมิวนิสต์จะเป็นสังคมที่ปราศจากชนชั้นและไม่ต้องมีรัฐ จะมีแต่การร่วมมือกันทำงานโดยปราศจากการกดขี่ขูดรีด เหตุเพราะผลผลิตที่มีจำนวนมากหรือเครื่องมือปัจจัยการผลิตที่เคยเป็นของเอกชนได้กลายเป็นพลังของสังคมส่วนรวมเสียแล้ว^{๑๒๔} ในพัฒนาการลำดับขั้นของสังคมนิยมสู่สังคมคอมมิวนิสต์นั้นมิอาจระบุตายตัวได้ว่าจะต้องทำอะไรบ้างหรือมีลักษณะอย่างไรและจะต้องใช้เวลายาวนานเท่าไร เป็นได้แต่เพียงการทำนายหรือคาดการณ์ตามเงื่อนไขกาลและเทศะในขณะนั้น ๆ เพราะทั้งนี้เงื่อนไขสภาพแวดล้อมของแต่ละสังคมหรือแต่ละประเทศไม่เหมือนกัน กล่าวคือ สังคมนิยมหรือสังคมคอมมิวนิสต์ที่

^{๑๒๐} Karl Marx and Frederick Engels, **Selected Works, Vol.1**, pp. 126-127. และดู คาร์ล มาร์กซ์, เฟรดริก เองเกิลส์, **คำประกาศแห่งความเสมอภาค**, หน้า ๗๐-๗๑.

^{๑๒๑} ทินพันธุ์ นาคะตะ, **นักคิดผู้ยิ่งใหญ่ของโลก: ปรัชญาและทฤษฎีการเมือง**, หน้า ๑๑๑-๑๑๒.

^{๑๒๒} Frederick Engels, **Anti-Duhring (1878) quoted in V.I. Lenin of The State and Revolution** (1917) in **Essential Works of Lenin**, (New York : Bantam Books, 1966), pp. 280-281.

^{๑๒๓} Ian Hampsher-monk, **A History of Modern Political Thought : Major Political Thinkers from Hobbes to Marx**, p. 530.

^{๑๒๔} คาร์ล มาร์กซ์, เฟรดริก เองเกิลส์, **แถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์**, หน้า ๘๕.

เกิดจากกรรมมูลของระบบสังคมเก่าที่มีระบบเศรษฐกิจ ศีลธรรม และสติปัญญาที่แตกต่างกัน^{๑๒๕} ก็ย่อมจะมีแนวทางปฏิบัติที่ไม่เหมือนกันอยู่บ้าง แต่สิ่งหนึ่งที่เหมือนกัน คือ สังคมนิยมหรือสังคมนิยมมิวนิสต์จะมีแนวคิดมุ่งล้มเลิกหรือทำลายล้างระบบการผลิตแบบทุนนิยมและการหันมาให้ความสำคัญต่อผลประโยชน์ของสังคมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว^{๑๒๖}

สังคมนิยมมิวนิสต์จะเป็นสังคมที่สูงกว่าสังคมนิยม แต่ยังเป็นสังคมในอุดมคติ เพราะยังไม่มีประเทศใดทำได้สำเร็จ ส่วนใหญ่ทฤษฎีถูกพิสูจน์ว่าเป็นจริงและทำได้เพียงในระดับสังคมนิยมเท่านั้น ดังนั้น หลักเกณฑ์ความเสมอภาคในการแบ่งปันทรัพย์สินของสังคมนิยมมิวนิสต์ที่ว่า “แต่ละคนทำงานตามความสามารถของเขา แล้วได้รับการแบ่งปันผลผลิตจากสังคมตามความจำเป็นของเขา” ต้องหยุดพักไว้ก่อน ในปัจจุบันความเสมอภาคในการแบ่งปันทรัพย์สินยังคงใช้หลักเกณฑ์ในระดับขั้นของสังคมนิยมเท่านั้น คือ “แต่ละคนทำงานตามความสามารถของเขา แล้วได้รับการแบ่งปันผลผลิตจากสังคมตามส่วนของผลงานที่เขาทำ”^{๑๒๗}

๒.๑๑ สรุปแนวคิดสังคมนิยมของคาร์ล มาร์กซ์

แนวคิดของคาร์ล มาร์กซ์เกิดจากการมองสังคมและการเมืองเป็นประวัติศาสตร์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดนิ่งเหมือนวัตถุ และวัตถุสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลสำคัญหรือเป็นตัวกำหนดความเชื่อ วิธีชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ มูลเหตุที่ทำให้เกิดการพัฒนาลักษณะสังคม คือ ความขัดแย้งในระบบโครงสร้างของปัจจัยการผลิตโดยเริ่มต้นที่มนุษย์มีความต้องการทางด้านวัตถุดิบได้ใช้แรงงานในการผลิต และวัตถุผลผลิตเป็นชนวนเหตุให้เกิดการแย่งชิงเพื่อการครอบครอง การครอบครองได้นำไปสู่การอ้างกรรมสิทธิ์ การกีดกัน การกดขี่เอารัดเอาเปรียบ และเกิดกลุ่มชนชั้นที่มีอำนาจในการปกป้องคุ้มครอง และการครอบงำตามมา ชนชั้นได้กลายเป็นตัวละครที่ขับเคลื่อนหรือขยายความขัดแย้งและเป็นสัญลักษณ์ของความไม่เท่าเทียมกันในสังคม โดยย่อ คือ ระหว่างสังคมทาสกับเจ้าทาส

^{๑๒๕} Marx and Engels, *Selected Works*, Vol. 2, (Moscow, 1969), p. 23. and Karl Marx, *Selected Writings in Sociology and Social Philosophy*, p.52.

^{๑๒๖} Karl Marx, *The German Ideology*, (Moscow, 1968), p.48.

^{๑๒๗} R.N.Carew Hunt, *The Theory and Practice of Communism*, ฉันทิมา อ่องสุรักษ์ (แปล), *วิเคราะห์ลัทธิคอมมิวนิสต์*, หน้า ๓๕.

สังคมขุนนางศักดินากับทาสทาสีหรือไพร่ สังคมนายทุนกับกรรมกรแรงงาน ซึ่งชนชั้นที่เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตจะเป็นผู้ที่ควบคุมทิศทางการผลิตและเป็นผู้กำหนดกฎระเบียบในการแบ่งปันผลผลิต ชนชั้นที่ไม่ได้เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตได้ตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบในระบบการผลิตตลอดมา ดังนั้น รูปแบบโครงสร้างการผลิตเพื่อกรรมสิทธิ์ส่วนตัว ได้ส่งผลให้เกิดรูปแบบโฉมหน้าหรือจิตสำนึกของสังคมทั้งหมด ตราบใดที่รูปแบบโครงสร้างการผลิตเพื่อกรรมสิทธิ์ส่วนตัวและระบบชนชั้นยังคงดำรงอยู่ ความขัดแย้ง การกดขี่ขูดรีด การเอารัดเอาเปรียบหรือความไม่ยุติธรรมเท่าเทียมกันก็จะยังคงปรากฏอยู่ตราบนั้น

ดังนั้น คาร์ล มาร์กซจึงเสนอแนวคิดให้ทำการปฏิวัติล้มล้างระบบทุนนิยม แล้วจัดตั้งรัฐเผด็จการกรรมาชีพเพียงพรรคเดียวขึ้น เพื่อยกเลิกระบบชนชั้น ยกเลิกระบบกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัว ยึดเครื่องมือที่เป็นปัจจัยการผลิตทั้งหมดให้ตกเป็นของส่วนกลาง จัดรูปแบบโครงสร้างการผลิตแบบใหม่ ปรับแนวคิดระบบเครื่องมือต่าง ๆ ในระบบทุนนิยม เช่น ความรู้ เทคโนโลยี เครื่องจักร เป็นต้น ให้เป็นไปเพื่อการใช้สอยในการดำเนินชีวิตเป็นหลัก เน้นการผลิตที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ภายใต้เงื่อนไขความเป็นเจ้าของร่วมกัน พร้อมทั้งแจกจ่ายแบ่งปันผลผลิตตามความสามารถและความจำเป็นของแต่ละคน ในระยะหนึ่งเมื่อผลผลิตมีมากอย่างล้นเหลือก็จะเป็นหลักประกันความมั่นคงของทุกคนในสังคม มนุษย์ทุกคนจะมีความเท่าเทียมกัน มีโอกาสเข้าถึงหรือได้รับปัจจัยที่เป็นพื้นฐานจำเป็นของชีวิตอย่างไม่ขาดแคลน เป็นการแสดงถึงสังคมแห่งเสรีภาพที่แท้จริง เมื่อถึงช่วงนั้นรัฐก็จะสลายตัวลง และหลงเหลือแต่การบริหารจัดการทรัพย์สินส่วนรวมที่ไม่ใช่การปกครองสั่งการแบบรัฐชนชั้นในอดีต